

LICHAMELIJKE OPVOEDING

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAMELIJKE OPVOEDING jaargang 97 - nr. 3 - 6 MAART 2009

**Topic:
Sportdagen**

Inventarisatie BSM

Update webredactie

Uitleg CAO-VO

Master of Sports

Vergroot je kwaliteiten

Nu financieel ondersteund door leden van het Comité van Aanbeveling

Fontys Sporthogeschool start in september 2009 met de nieuw ontwikkelde en volledig **NVAO geaccrediteerde opleiding** Master of Sports.

De Master legt het accent op toegepast onderzoek en met name op het ontwerpen van bewezen effectieve programma's. De opleiding kent naast het basisdeel twee mogelijkheden tot specialisatie: **Education** en **Health**.

De opleiding wordt in deeltijd aangeboden op vrijdagmiddag, -avond en zaterdag.

De collegegelden voor studenten startend in september 2009 worden voor een groot gedeelte gedragen door via het Comité van Aanbeveling geselecteerde fondsen. Deze kosten worden daardoor teruggebracht tot € 1.995,- voor studiejaar 1 en 2, en € 995,- voor studiejaar 3.

Geïnteresseerd?

Kom naar de informatiebijeenkomst op donderdag 26 maart 2009 van 18.30-20.30 uur bij Fontys Sporthogeschool in Tilburg.

Voor meer informatie, aanvragen van een brochure of het aanmelden voor de informatiebijeenkomst, ga naar **www.masterofsports.nl**

"Ik ben graag bereid in dit Comité van Aanbeveling zitting te nemen"

Paul Rosenmöller,
voorzitter Convenant Overgewicht

INHOUD

Praktijk

20 Hockey in het bewegingsonderwijs (2) / *Bart Neutkens*

24 Survival in het basisonderwijs (2) / *Wiebren Dijkstra en Rob Jansma*

28 Een sportdag voor de brugklassen / *Hans Dijkhoff*

Topic

Sportdagen

De één krijgt er slapeloze nachten van, de ander kijkt ernaar uit: sportdagen. Uit de bijdragen van een aantal scholen blijkt dat leerlingen steeds vaker de sportdagen dragen als organisatoren binnen BSM (h/v), LO2 (vmbo), SDV (sport dienstverlening en veiligheid) of als tweede faseopdracht. We zien ook dat samenwerking gezocht wordt tussen vakgroepen die voor meerdere scholen sportdagen organiseren.

06 Sportdagen moeten of mogen? / *Maarten Massink*

09 KVLO Schoolsport: lange adem, goed resultaat / *Twan Belgers en Oscar Erken*

12 Sportdagen leren organiseren bij BSM / *Erik Swinkels*

16 Sportdagen: leerlingen organiseren het zelf / *Ivy Hagen*

28 Een sportdag voor de brugklassen / *Hans Dijkhoff*

31 Leerlingen op het parcours van de wereldkampioenschappen / *Maarten Massink*

34 Sportdagen in Lelystad: een kijkje in de keuken / *Edo Oosting, André Postma en Simone de Vries*

Rubrieken

05 | Eerste pagina

18 | De IRP-praktijk

37 | Afdelingen

38 | Collega's overzee: Zuid-Afrika

42 | Gelezen

43 | Van bureau VAS, CAO-VO

44 | Column, Mery Graal

44 | Webredactie

45 | Scholing

46 | Laatste pagina

En verder

32 Oproep BSM / *Guus Klein Lankhorst*

KVLO

webkring

Foto omslag: Micky Luinge

Praktijkcover: Anita Riemersma

Schommelstijf = zitstand

Breid uw klimtoewinstallatie nu uit met de zitstanden en/of schommelplanken van Schelde Sports. In korte tijd kunt u veel meer en uitdagende beweessituaties aanbieden. Laat de kinderen het plezier en succes ervaren van de extra klim-, zwaaï- en combinatiemogelijkheden. Snel en veilig aan te brengen en weer te verwijderen.

Vraag vrijblijvend onze catalogus aan
Bel 0115-515100 of mail info@scheldesports.nl
www.scheldesports.nl

Veel verzekeringsvoordeel voor KVLO leden!

Speciaal voor KVLO leden is er veel voordeel te halen op alle verzekeringspremies. Zo is er een exclusief KVLO-verzekeringspakket samengesteld voor alle schadeverzekeringen en er is ook een zeer voordelige ziektekostenverzekering. Minimaal 20% korting op de bruto schadeverzekeringspremie en nog 12% pakketkorting mogelijk!

Kijk snel op
www.kvloverzekerings.nl
voor alle informatie
of bel 023 - 751 00 00.

www.kvloverzekerings.nl

Werken in teams

In het vorige nummer van de Lichamelijke Opvoeding heb ik stilgestaan bij het onderzoek van het platform VVO naar het onbevoegd lesgeven in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Eén van de oorzaken van het veelvuldig voorkomen van het onbevoegd lesgeven is de inzet van scholen om bij onderwijsvernieuwing te gaan werken in teams met een gemengde samenstelling. Zeker in het voortgezet onderwijs wordt dit werken in teams gezien als het ultieme middel om een omslag in cultuur en werkwijze binnen de schoolorganisatie teweeg te brengen. De ervaringen van docenten zijn wisselend.

De VO-raad heeft een informatieve brochure ontwikkeld en uitgegeven met als titel: 'Werken in teams, 44 vragen voor teamontwikkeling in het voortgezet onderwijs'. Volgens deze brochure is het kernmotief om op school in teams te gaan werken het verbeteren van het onderwijs. Dat verbeteren kan diverse gezichten hebben: onderwijs interessanter maken voor leerlingen, meer samenhang aanbrengen tussen vakken, het invoeren van leergebieden, leerlingen beter begeleiden bij hun leren, het bieden van meer keuzemogelijkheden, enzovoort.

Ook in het primair onderwijs wordt, met de toenemende schaalvergroting, steeds meer gezocht naar deze toepassing om professionals op een effectieve manier te laten samenwerken.

Uit onderzoek in opdracht van het SBO (Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt)

blijkt dat het werken in teams in het PO nog in de kinderschoenen staat, maar dat deze vorm van organiseren als positief wordt ervaren daar waar het wordt toegepast. In alle onderzochte voorbeelden bestond de intentie om op de ingeslagen weg door te gaan.

Uit onderzoeken in het VO komt een genuanceerder beeld naar voren. Een grote meerderheid van de leraren is niet principieel tegen het werken in teams en ziet en ervaart er de voordelen van. Zeker de verbreding van taken en de grotere aandacht voor de leerlingen en het pedagogisch klimaat van het onderwijs wordt als positief ervaren. Tegelijkertijd wordt gerapporteerd dat het werken in teams leidt tot meer werk en op een aantal scholen wordt zelfs al weer overwogen om te stoppen met deze wijze van organiseren. Wat zeker geldt is dat deze werkwijze weinig kans van slagen heeft wanneer er onvoldoende faciliteiten zijn voor het team in overlegtijd en -ruimte en/of wanneer de taken en verantwoordelijkheden van het team onvoldoende helder zijn.

Uit de signalen vanuit ons eigen werkveld concludeer ik dat bij een te rigouze invoering van het werken in teams collega's dit kunnen ervaren als een directe aanval op het werken binnen een sectie bewegingsonderwijs. Veel secties bewegingsonderwijs zijn goed georganiseerd en hebben binnen de schoolorganisatie een stevige plaats ingenomen. Waarsom, terecht of niet, met een zekere

afgunst naar wordt gekeken. Het loslaten van dit verband ten gunste van nieuw te vormen teams kan als bedreigend worden ervaren. Toch hoeft dit niet. Het is heel goed mogelijk om met teams en secties of vakgroepen in een matrixstructuur te gaan werken. Leraren blijven dan van beide deel uitmaken en er worden procedures afgesproken om taken en verantwoordelijkheden op elkaar af te stemmen. Voor vakontwikkeling en de verticale samenhang in het curriculum en voor veel extracurriculaire taken rond het bewegingsonderwijs blijft een goed georganiseerde sectie nodig. Vanuit de schoolleiding zou het wijs zijn om naast dit werken in teams ook dit werk in de sectie te blijven stimuleren en faciliteren.

COLOFON LICHAAMELIJKE OPVOEDING is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdredacteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) **Redactieraad:** Hilde Bax, Marianne van Bussel, Bert Boetes, Lars Borghouts, Danny van Dijk, Mark Jan Mulder, Chris Mooij, Jorg Radstake. **Redactieadres:** KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl

Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 60,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 3,- (excl. verzendkosten)

Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com

Verschijningsdata 2009: 23 jan., 13 feb., 6 maart, 27 maart, 17 april, 15 mei, 5 juni, 3 juli, 21 aug., 11 sep., 25 sep., 2 okt., 23 okt., 13 nov., 4 dec. **Druk:** Drukkerij Giethoorn Ten Brink, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 052 285 5111. **Vormgeving:** FIZZ new media solutions, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 052 224 6162. **DTP:** Marleen van Dokkumburg, Drukkerij Giethoorn Ten Brink. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf.

Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Mededelingen vanwege de vereniging en artikelen, die het beleid van de vereniging raken, zijn voor verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur. **Dagelijks bestuur KVLO:** G. van Driel, voorzitter - mw. drs. B. Zandstra, secretaris - mw M. G. van Bussel, penningmeester - H.K. Evers - e-mail: bestuur@kvlo.nl **Secretariaat**

Thomas Groepering: Drs F. Huijboom, P. Potterstraat 26, 5143 GX Waalwijk, tel.: 041 633 3022, e-mail: fred.huijboom@wxs.nl. **Ledenadministratie:** abonnementen en personeelsadvertenties: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, fax: 030 691 2810, e-mail: ledenadm@kvlo.nl site: www.kvlo.nl. Opzeggingen dienen aangetekend te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar (kandidaatleden vóór 1 augustus). De opzeggingen worden door de KVLO bevestigd. Contributie KVLO: zie de website of neem contact op met onze ledenadministratie

ISSN-nummer: 0024-2810 Telefoon: ledenadministratie 030 693 7676, algemeen 030 692 0847. Bezoekadres: Zinzendorflaan 9. **De afdeling rechtspositie**

is bereikbaar maandag en dinsdag van 12.30 tot 16.30 uur en vrijdagmorgen van 9.30 tot 12.30 uur, 030 693 7678 e-mail: irp@kvlo.nl

Sportdagen, moeten of mogen

Veel docenten zijn regelmatig druk met het organiseren van sportdagen. Sportdagen zijn er in vele uitvoeringen. In dit topic willen we enkele voorbeelden daarvan de revue laten passeren.

In dit artikel staan we stil bij de verschillende bedoelingen en keuzes van uitvoeringen.

Door: Maarten Massink

Uitvoeringen van sportdagen hangen nauw samen met de bedoelingen van sportdagen. Wat alle sportdagen gemeen hebben is dat leerlingen in de gelegenheid worden gesteld deel te nemen aan georganiseerde sport- en/of bewegingsactiviteiten. Soms is dit buiten schooltijd, maar meestal onder schooltijd. De schoolorganisatie wil dan nadrukkelijk betrokken en geïnformeerd worden. Het komt immers in plaats van lestijd.

Sportdagen kunnen in het teken staan van sportgeoriënteerde activiteiten, soms in samenwerking met sportbonden of verenigingen. Er kan ook gekozen worden voor bewegingsactiviteiten die bedacht en ontwikkeld zijn door docenten en/of leerlingen. De bedoeling van de sportdag zal de inhoud bepalen. Bedoelingen voor sportdagen kunnen zeer verschillen.

Soms worden de bedoeling schoolbreed gedragen:

- afwisseling van het schoolprogramma, bevordering van de sfeer of vieren van een feest
- schoolprojecten of uitdragen van de (school)cultuur, waarbij de sportdag onderdeel is van schoolproject of thema
- onderlinge kennismaking van leerlingen en docenten.

Of de sportdagen zijn meer LO-specifiek:

- aanvulling op/richtpunt van het LO-programma wat betreft sportgeoriënteerde of bewegingsactiviteiten. Hierbij kunnen leerlingen ook regelend betrokken worden en en zich specifiek voorbereiden in de LO-les
- kennismaking met buitenschoolse sport als onderdeel van het LO-programma.

Afwisseling van het schoolprogramma

Hierbij valt te denken aan opdrachten aan een LO-vakgroep om voor de school sportdagen te organiseren die met de hele school kunnen worden uitgevoerd en waar voorop staat dat leerlingen zich vermaken en plezier hebben. Het gaat er hier niet in de eerste plaats om dat er veel geleerd wordt van de activiteiten zelf, maar dat er activiteiten gedaan worden die sfeerverhogend werken en waar leerlingen en docenten van verschillende klassen met elkaar kunnen omgaan. Het gaat vooral om het feestelijke karakter. Er kunnen allerlei ludieke of wat serieuzere activiteiten worden opgezet of ingehuurd. Het feestelijke karakter is het uitgangspunt. Denk hierbij aan inhuren van luchtkussens, zeephellingen, spuitvoetbal,

'oud-Hollandse spelen' en dat soort activiteiten. Er kan hier wel veel geleerd worden als het gaat om het organiseren van dit soort activiteiten.

Schoolprojecten

Er worden wat meer inhoudelijke eisen gesteld als de sportgeoriënteerde activiteiten dienen aan te sluiten bij een school(cultureel) aspect. Denk hierbij aan het organiseren van dansprojecten met verschillende dansstijlen als culturele uiting. Of de Engelstalige scholen die sporten uit bepaalde (Engelstalige) landen bekendheid willen geven (cricket, rugby, badminton, golf).

Kennismaking met elkaar

Aan het begin van het schooljaar worden vaak sportdagen georganiseerd om leerlingen en docenten met elkaar kennis te laten maken. De activiteiten worden vooral gekozen op 'eenvoudig uit te voeren' en gericht op 'veel samenwerking'. Dit kunnen eenvoudige activiteiten zijn of zeskampachtige spelen met ludieke of samenwerkingspecifieke opdrachten.

LO-specifiek programma

In het LO-programma worden sport- of bewegingsactiviteiten aangeboden. Het werkt motiverend in de LO-les als leerlingen zich daar voorbereiden op een sportdag waarin ze leerlingen van andere klassen of scholen ontmoeten. Hierbij kan het gaan om sportgeoriënteerde activiteiten bijvoorbeeld: spel (voetbal, volleybal basketbal, softbal), atletiek of turnen. Maar het kan ook gaan om afgeleide sportvormen of zelfbedachte bewegingsactiviteiten met tik- en afgooispelen die binnen een school gespeeld worden of samen met andere scholen bedacht zijn en worden uitgevoerd. De LO-les is daarvoor de voorbereidingsplek. Hierbij kunnen leerlingen ook allerlei regelende taken oefenen als scheidsrechter, coach, organisator of zelfs ontwerper van spelen of activiteiten. Hiermee worden expliciet de doelen binnen bewegen verbeteren en bewegen regelen geoefend en uitgevoerd.

LO-specifieke sportoriëntatie

Een andere LO-specifieke sportdagingvulling is de sportoriëntatie waarbij leerlingen van school kennismaken met bijvoorbeeld: klimmen, schaatsen, kanoën, rugby. Hierbij moet gedacht worden aan een clinicopzet waarbij leerlingen kunnen kiezen uit verschillende activiteiten.

Samenhang

Ik wil me nu verder beperken tot de sportdagen die aansluiten bij het LO-programma. Bij het organiseren van zo'n sportdag heb je een aantal keuzes die nauw samenhangen met de bedoeling. Twee keuzes zijn daarbij erg belangrijk.

- 1 De eerste keuze is of je de sportdag voor alle leerlingen toeganke-lijk wil maken of alleen voor de getalenteerde leerlingen. In het eerste geval wil je zoveel mogelijk leerlingen insluiten, in het tweede geval ga je leerlingen selecteren dus ook leerlingen uitsluiten.

FOTO: ANITA BREMERSMA

Twee verschillende uitvoeringen van sportdagen: recreatief

2 Als je de sportdag toegankelijk maakt voor alle leerlingen is de keuze of je leerlingen verplicht mee te doen, of dat je sportdagen aanbiedt op basis van vrijwilligheid. Deze keuzes zijn heel bepalend voor de uitvoering van zo'n sportdag en de maatregelen die je moet nemen.

Voor elke keuze zijn goede argumenten. Je kunt kiezen voor sportdagen voor getalenteerde leerlingen en ze prikkelen een niveau van deelname te halen. Hierbij wil je deze vaardige leerlingen binnen school een kans te geven wedstrijden op hun niveau te spelen tegen leerlingen met gelijke vaardigheid. Soms kan ook de beperkte beschikbare ruimte een rol spelen waardoor bijvoorbeeld alleen een beperkt aantal schoolteams of klassenteams kan meedoen. Er zal dan een selectie plaats moeten vinden. Er kan een wervende kracht uit gaan van het spelen in, of het kijken naar het spelen op niveau van schoolteams.

Aan de andere kant kun je kiezen voor sportdagen waarbij iedereen die graag wil, mee kan doen en niet wordt uitgesloten.

Je mag jezelf aanmelden of een team opgeven en iedereen die inschrijft wordt ingedeeld. Er dient wel voldoende accommodatie beschikbaar te zijn. Hierbij raak je kern van ons vak: leerlingen enthousiast maken voor sport en bewegen en ze altijd de kans geven hiermee verder te gaan op hun niveau en ze niet door selectie uit te sluiten.

Het argument om sportdagen aan te bieden op basis van vrijwilligheid is dat als leerlingen geforceerd worden mee te doen met activiteiten die ze niet aanspreken er een stukje inzet verloren gaat waar de andere deelnemers last van hebben. Dit kan ook tot conflicten leiden, zeker als er van de leerlingen gevraagd wordt in de eigen tijd te komen voor activiteiten waar ze geen plezier aan beleven.

Aan de andere kant kunnen verplichte sportdagen leerlingen toernooi-ervaringen geven waar ze anders nooit aan toe zouden komen. Het buiten (de veiligheid van het eigen) klassenverband sportieve activiteiten doen is voor veel leerlingen een bijzondere ervaring waar ze op vrijwillige basis misschien niet voor zouden kiezen. Voorwaarde is wel dat leerlingen kansen hebben op succeservaring. Dat betekent dat de activiteiten dan laagdrempelig gekozen moeten worden, en er gedifferentieerd moet worden naar vaardigheid (prestatie- of spelniveau en poules met indeling op sterkte).

Mix van argumenten

Wij hebben op onze school (OSG de Meergronden) gekozen voor een mix van argumenten. Dat heeft geleid tot een uitgebreide sporttoernooikalender. We vinden dat alle leerlingen de activiteiten die we in de LO-les aanbieden ook in toernooivorm moeten kunnen ervaren in een intrascolair toernooi. Deze toernooi vinden niet

FOTO: ANITA RIEMERSMA

of sportcompetitie

plaats op één volledige dag, maar zijn verspreid over meerdere dagdelen (laatste deel van de middag). Daarmee zijn er vele momenten waarop leerlingen kunnen deelnemen aan sporttoernooien en is er niet echt sprake van één sportdag. Daarnaast is er voor de getalenteerde leerlingen de mogelijkheid deel te nemen in een schoolteam dat traint voor de interscolaire toernooien. De intrascolaire toernooien zijn dus voor alle geïnteresseerden toegankelijk. De interscolaire toernooien voor de selecties.

Keuzes in intrascolair programma

Wat betreft verplicht of vrijwillig hebben we de volgende keuzes gemaakt. In de onderbouw zijn er vier verplichte sporttoernooimomenten.

Klas 1: badmintontoernooi, atletiek vijfkamp, minitriatlon

Klas 2: atletiek vijfkamp

Verder zijn er vrijwillige sporttoernooimomenten voor de onderbouw.

Klas 1 en 2: krokuscross (prestatieduurloop 2 ½, 5 of 10 km), turntoernooi.

Klas 2: voetbaltoernooi, basketbaltoernooi, minitriatlon.

Deze momenten zijn (deels) onder schooltijd en meestal gedurende een half dagdeel (vanaf 14.00 uur). De minitriatlon is altijd de

laatste schooldag van het jaar. De eersteklassers worden in de LO-les voorbereid en maken kennis met het parcours. Ze hebben de keuze tussen de solo- of estafette-uitvoering zodat iedereen mee kan doen (de niet-zwemmers kunnen in een team van drie gaan lopen of fietsen bijvoorbeeld).

Badminton is eigenlijk voor de leerlingen de eerste toernooi-ervaring waarbij ze in de klas teams van zes spelers vormen. Ze worden in hun team op sterkte ingedeeld en spelen wedstrijdjes één tegen één waarbij ze altijd een tegenstander van gelijke sterkte tegenkomen.

In de bovenbouw is er 'toernooiverplichting' in alle niet-examenklassen. Dat betekent dat je minimaal aan één toernooi *moet* meedoen (handlingsdeel). Maar leerlingen *mogen* aan alle toernooien meedoen. Er zijn vele keuzemogelijkheden: basketbal, volleybal, badminton, voetbal, softbal, krokuscross, minitriatlon, turntoernooi en een dansevenement. Ook deze toernooien vinden meestal plaats vanaf 14.00 uur. Leerlingen dienen zich uiterlijk een week van te voren hiervoor in te schrijven. Dit wordt gecommuniceerd met de teamleiders. Soms krijgt een leerling voor een bepaald toernooi geen toestemming door een blokkade door een vakdocent (in verband met toetsmomenten bijvoorbeeld). Maar dit gebeurt zelden omdat de data bekend zijn in de jaarplanning en docenten en leerlingen hiermee rekening houden.

Interscolair programma

Naast dit intrascolaire toernooiprogramma doen we met selecties mee aan de volgende toernooien met scholen uit Almere: voetbal, basketbal, volleybal, softbal, crossloop, hockey, squash en de scholentriatlon op het Stichting Holland Triathlon-parcours. In de pauzes en na schooltijd worden trainingsmomenten gehouden voor deze toernooien en de selecties gevormd.

Op deze manier denken we een mix te vinden in het toernooiaanbod. Deze sportieve activiteiten zijn ook aanleiding om in LO-les leerlingen daarop voor te bereiden. Hierdoor kunnen leerlingen in principe aan alle toernooien meedoen waarvan er enkele (laagdrempelige) verplicht zijn en de rest vrijwillig. De toernooikalender vormt daarmee de basis voor de periodisering van ons LO-programma.

Correspondentie:

m.massink1@chello.nl

KVLO-schoolsport: lange adem, goed resultaat

Schoolsport bestaat eigenlijk al zolang er scholen zijn. Op woensdagmiddag de ene basisschool tegen de andere, lekker op een veldje achteraf voetballen tegen elkaar, geen scheidsrechter, nauwelijks regels en enthousiaste leerlingen die de eer van de school hoog wilden houden.

Door: Oscar Erken en Twan Belgers

Geschiedenis

Gingen de leerlingen naar de middelbare school dan kwamen er wat problemen. Zo waren er minder scholen in de buurt en was dus de afstand al gauw een obstakel. Vaak werd er dan ook nog met verschillende regels gespeeld. De gymleraar was vaak de spin in het web, hij regelde wedstrijdjes tegen andere scholen.

Vanaf begin jaren zeventig kwam er een initiatief van een aantal mensen, onder leiding van Jan Kloen (Doetinchem), om te komen tot landelijke schoolsporttoernooien (Nederlands Kampioenschap) voor middelbare scholen met dezelfde regels. De toernooien werden opgezet volgens een piramidiaal systeem en al gauw werd dit een groot succes in Nederland. Het succes noodzaakte om de schoolsport onder te brengen in een Stichting Nederlandse Schoolsport. Grote toernooien met horden supporters vanuit de scholen werden regelmatig gehouden.

Helaas ontstonden er begin jaren tachtig steeds meer excessen tijdens de toernooien. Net als in de 'echte' sport, zag je ook bij de schoolsport dat supporters zich gingen misdragen, spelers de beslissingen van scheidsrechters aanvochten en het meest jammerlijke, steeds meer in woord en daad zich misdragende collega's.

Door dit alles nam de deelname aan de toernooien rap af. Eind jaren tachtig werd de SNS met al zijn rechten overgenomen door de KVLO. De deelname van scholen was toen gezakt tot zo'n vijftig scholen voor voortgezet onderwijs.

KVLO-schoolsport

Halverwege de jaren negentig kwam een aantal mensen dat de schoolsport een warm hart toedraagt, onder leiding van Koos van den IJssel bijeen. Vanuit de KVLO werd een beleidsplan geschreven om de schoolsport in Nederland een nieuw leven in te blazen. Er kwam een schoolsportcommissie en vanuit de KVLO kreeg Oscar Erken de portefeuille schoolsport. Met behulp van Herman van den Berg en Aernout Dorpmans werd een nieuwe koers ingezet. De visie van de KVLO schoolsport werd breedtesport met een vleugje

topsport. Het moest een gevarieerd aanbod worden waar veel leerlingen aan kunnen deelnemen. Het aantal deelnemende scholen en dus leerlingen moest omhoog. Het programma en de regels werden aangepast aan hoe er globaal op school werd gewerkt door de gymleraar met zijn/haar leerlingen. Er werd samenwerking gezocht met de sportbonden en ook sponsoren waren welkom.

Mission Olympic

Eind jaren negentig werd er samengewerkt met het bedrijf SCI. Dit stopte begin 2000. Na de Olympische Spelen te Sydney tekende Coca-Cola een overeenkomst met NOC*NSF. Eén van de speerpunten was het opzetten van een schoolsporttoernooi. Vanuit de KVLO is Oscar Erken betrokken bij de besprekingen en zo werd er een koppeling gemaakt met de KVLO schoolsporttoernooien. Er kwam

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Jongleren

Ook voor de fun

een idee om alle finales van de KVLO tegelijk te laten houden in Amsterdam (een soort mini-Olympische Spelen, dus met een heuse opening en sluiting). De werknaam werd 'Mission Olympic, The School Final'. Herman van den Berg was intussen opgevolgd door Henny Derksen en deze werd later opgevolgd door Theo Boekhorst. Na een wat aarzelend begin zag je al gauw een nieuw soort enthousiasme ontstaan bij de collega's en de leerlingen. Schoolsport werd weer als fun gezien en de finales in Amsterdam als een hoogtepunt. Het aantal deelnemende scholen liep op van onder de 80 tot boven de 180. Daarna werd Twan Belgers aangehouden als beleidsmedewerker schoolsport.

KVLO-schoolsporttoernooien

Sinds de KVLO samen met NOC*NSF en Coca-Cola Nederland jaarlijks 'Mission Olympic, The School Final' organiseert (de eerste editie in 2003) hanteren we een jaarlijkse cyclus voor de school-sporttoernooien. Scholen kunnen inschrijven vanaf het begin van het schooljaar tot 1 november.

Drie jaar voor Mission Olympic, in 2000, is door Henny Derksen het digitale tijdperk ingeluid voor de school-sporttoernooien. Vanaf dat moment kon voor de verschillende toernooien de informatie gevonden worden op de eigen website van de afdeling schoolsport: www.schoolsport.nl. Ook het inschrijven gaat sindsdien via internet. In 2005 is de website volledig vernieuwd en gaat zo goed als alle communicatie via e-mail en website.

Samen met docenten

In de eerste drie weken van november worden voor sommige sporten voorrondes ingepland. Daar is de deelname te groot om iedereen

rechtstreeks te plaatsen in Amsterdam tijdens 'The School Final'. Deze indeling wordt gedaan door de KVLO. Als in de loop van november de voorronde-indelingen klaar zijn en naar de deelnemende scholen gemaild zijn is het de beurt aan de scholen zelf. Het principe 'voor docenten door docenten' komt nu naar voren. De deelnemende scholen in een voorronde moeten met elkaar afspreken wie de voorrondeorganisatie op zich neemt, waar en wanneer de voorronde plaatsvindt, enzovoort. Het principe hierbij is dat de organisatiekosten voor de organiserende school zijn terwijl de bezoekende scholen veelal vergelijkbare kosten kwijt zijn aan vervoer.

Terwijl de voorronden georganiseerd worden door de scholen zelf is de KVLO druk in de weer met de organisatie van de finales van de verschillende Nederlandse kampioenschappen. De KVLO zet samen met NOC*NSF, Coca-Cola Nederland en het logistiek uitvoerende bureau (Sportstrategie) de hele dag op. Van vervoer tot opening, van de finales tot en met de sluiting. Door de samenwerking in Mission Olympic hebben we voor de deelnemende scholen de kosten voor deelname terug kunnen brengen tot slechts de reiskosten.

Samen met sportbonden

De KVLO heeft met name de verantwoordelijkheid over de finales van de verschillende NK's. Dit schooljaar zullen de finales van vijftien onderdelen van de KVLO school-sporttoernooien plaatsvinden op vrijdag 5 juni 2009. Dit alles op waarschijnlijk 23 verschillende locaties. KVLO heeft als taak voor alle locaties het sporttechnische gedeelte te organiseren. Van keuze van accommodatie tot materialen, van scheidsrechters tot wedstrijdleiding, van deelnemers tot speelschema's en natuurlijk de prijzen niet te vergeten.

Veel bonden van de sporten tijdens de 'School Final' ondersteunen het evenement door het helpen zoeken naar scheidsrechters. Enkele bonden hebben de gehele organisatie op de dag zelf in de hand (wedstrijdleiding en arbitrage) Het beste voorbeeld is de Nederlandse Badminton Bond. Zij verzorgen samen met de KVLO ook de verwerking van de inschrijvingen en het indelen van de voorronden.

Samen met roc's

Daarnaast werken we sinds vier jaar samen met enkele roc's als het gaat om wedstrijdleiding en gedeeltelijk arbitrage. Zo heeft het roc Midden Nederland voor het tweede jaar op rij de wedstrijdleiding bij het NK Volleybal in handen en verzorgt het projectbureau Sport-Eve van roc Landstede al vier jaar de wedstrijdleiding bij het NK basketbal en het NK veldvoetbal voor meisjes. Sport-Eve assisteert daarnaast ook met vrijwilligers bij de verschillende sporten (hulp voor o.a. wedstrijdleiding) en leveren zij grensrechters bij het voetbal en scheidsrechters bij het basketbal.

Samen met scholen

Bij enkele sporten geldt ook voor de finales 'door docenten, voor docenten'. Zo zal het Oosterlicht College uit Nieuwegein de wed-

strijdleiding bij het veldvoetbal jongens voor het tweede jaar op zich nemen en hopen we uit de deelnemende tennisscholen de wedstrijdleiding te vinden voor dit onderdeel. Het Hendrik Pierson College uit Zetten heeft voor het tweede jaar op rij de organisatie van het KVLO NK minitramp in handen.

Als laatste verzorgt de KVLO zelf de wedstrijdleiding bij twee sporten. Sinds enkele jaren hebben we steeds één of twee stagiairs vanuit het Cios Arnhem. Eén van de taken van hen is de organisatie van de finales zaal hockey en futsal. Cios Arnhem en de KVLO trekken hierin reeds meerdere jaren samen op. Op de dagen zelf hebben deze stagiairs zelf, ondersteund door ondergetekende, de wedstrijdleiding in handen.

Drie van de achttien sporten in het KVLO-schoolsportprogramma spelen hun finale *niet* tijdens Mission Olympic. Dit zijn het KVLO NK minitramp (dit jaar in Zetten op 3 april) en de NK's zaal hockey en futsal (al meerdere jaren in Arnhem, dit jaar op donderdag 23 en vrijdag 24 april). Voor deze drie toernooien is in Amsterdam geen accommodatie beschikbaar.

Deelname

We hebben sinds het schooljaar 2005-2006 een gedetailleerd overzicht van de deelname wat globaal het volgende beeld geeft:

- de totale deelname is in 2006-2007 veertien procent gegroeid ten opzichte van 2005-2006. Een klein deel van deze groei komt door de toevoeging van het NK zwemmen aan het programma
- in 2007-2008 was er een groei van zeven procent ten opzichte van 2006-2007. Er is geen sport toegevoegd in dit jaar.

Felle strijd

Boardingvoetbal

Dit schooljaar (2008-2009) hebben we een minimale groei doorgevoerd. Het NK tennis is toegevoegd aan het programma. Vooral de sporten waarvoor geen voorronde hoeven te worden gespeeld zijn gegroeid. Het lijkt erop dat een flink aantal scholen minder met sporttoernooien mee gaat doen vermoedelijk onder druk van de 1040 urennorm. Een stagiair van de afdeling Schoolsport gaat hier in de komende maanden een onderzoek naar doen.

Straks ook voor mbo

Naast de toernooien in het voortgezet onderwijs heeft de KVLO in haar beleidsplan aangegeven ook activiteiten op te willen zetten voor het primair onderwijs en het mbo. Onderzoek van twee stagiairs twee jaar terug heeft aangetoond dat er vanuit het primair onderwijs weinig behoefte is aan landelijke initiatieven vanuit de KVLO. Voor het mbo is www.schoolensport.nl sinds twee jaar uitgebreid met een gedeelte over alle op dit moment georganiseerde NK mbo's. Sinds augustus dit schooljaar is Jan Faber als nieuwe beleidsmedewerker van de afdeling schoolsport één dag per week onder andere bezig met de coördinatie van deze toernooien. Het idee hierbij is dat een roc een sport 'adopteert' en deze jaarlijks organiseert. Alle informatie zal te vinden zijn op www.schoolensport.nl en het inschrijven zal ook geheel via deze website gaan. De KVLO faciliteert hierbij in het beschikbaar stellen van de website, het digitaal inschrijven, het ter beschikking stellen van het netwerk van de KVLO en het beschikbaar zijn voor adviezen.

Correspondentie:

twan.belgers@kvlo.nl

Sportdag leren organiseren bij BSM

Organiseren is één van de bijzondere opdrachten bij BSM waarin regelende taken bij uitstek geschikt zijn uit te voeren. Hoe het organiseren van sportdagen voor leerlingen met BSM een extra dimensie kan geven, wordt in dit artikel beschreven. Daarnaast hebben we met een ontwikkelgroep vanuit SLO in beoordelingscriteria beschreven wat we bij het (leren) organiseren van leerlingen met BSM verwachten en waarop ze beoordeeld worden. Door: Eric Swinkels

Wedstrijdtafel, chaos

Veranderende rollen

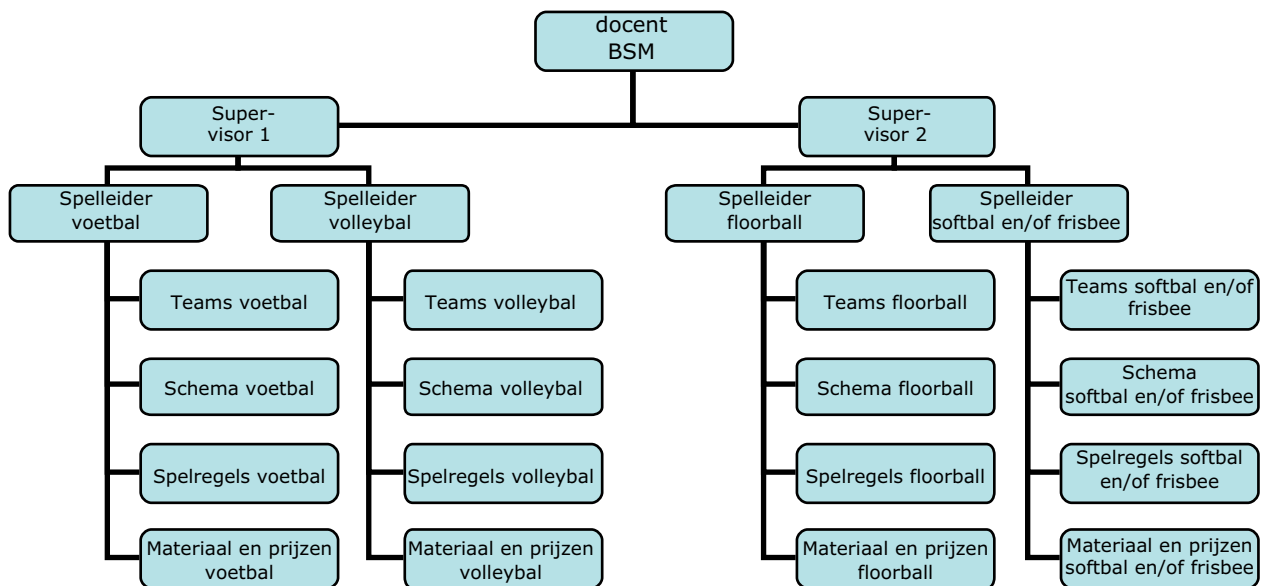
Al jaren hebben mijn collega's en ik een beetje onbevredigend gevoel na afloop van de jaarlijkse sportdag. Voorheen was dit ons hoogtepunt waar we al onze energie aan het einde van het schooljaar in kwijt konden. Enthousiaste en boze leerlingen stonden bij ons aan de wedstrijdtafel en wij leidden de spannendste finales. Dat gevoel is verdwenen nu we de BSM-ers de opdracht hebben gegeven de sportdagen van A tot Z te organiseren. Wij kijken toe hoe zij de hoofdrol opeisen. De vraag is wel hoe we ze goed kunnen voorbereiden op die taak, hoe ze de sportdag succesvol kunnen organiseren zodat ze met trots kunnen terugkijken welke prestaties ze hebben geleverd. De vraag is ook hoe wij weer trots zijn op de organisatie van de sportdagen in een rol iets meer op de achtergrond.

Daar hebben we inmiddels wel wat op gevonden. Scholengemeenschap Twickel is een brede scholengemeenschap met vijf locaties. We mogen onze jaarlijkse sportdagen gelukkig nog steeds eind mei organiseren. Ook wat betreft BSM mogen we gelukkig de laatste jaren steeds rekenen op vier startende groepen BSM in havo 4 en vwo 4. Zij moeten allemaal leren organiseren. Daarvoor zijn onze jaarlijkse sportdagen bij uitstek geschikt. Zij kunnen zo hun grote organisatieopdracht uitvoeren. De sportdag hebben we opgedeeld in drie groepen van 200-300 leerlingen: onderbouwklassen 1 en 2, de derde klassen en de bovenbouwklassen 4(hv) en 5vwo. Als voorbereiding hierop organiseren de BSM-leerlingen gedurende het eerste jaar kleinere activiteiten.

Vorbereiding

De organisatie van sportdag begint met de voorbereidingen in de sectie LO. We bespreken de mogelijkheden, het tijdpad en reserveren de accommodatie. In onze eigen groepen verzamelen we de keuzes van de leerlingen voor de sportdag. Met deze gegevens starten we in februari de organisatieopdracht met de BSM-leerlingen. We maken duidelijk wat en wanneer van ze wordt verwacht. In de eerste theorieles moeten de taken worden verdeeld. Het organigram op de volgende pagina over organiseren, lichten we toe. In dit voorbeeld is uitgegaan van vier spelen bij de sportdag voor de bovenbouw met keuze uit voetbal of volleybal en keuze uit floorball, softbal of frisbee. Bij een andere sportdag kunnen het ook drie spelen zijn. Het organigram wordt iets anders, maar voor ons blijft de getrapte taakverdeling hetzelfde. De leerlingen laten we kiezen welk spel ze willen organiseren, wie daarvan de spelleider wordt en wie van twee groepen de supervisor wil zijn. Per taak moet van deze indeling voor de leerlingen duidelijk zijn wat we ons daar precies bij voorstellen. Een supervisor heeft ten opzichte van iemand die de teamindeling bij voetbal moet maken een grotere verantwoordelijkheid.

De spelgroep deelt de teams in op basis van de (door ons docenten) aangeleverde keuzes van leerlingen (februari). Het aantal teams gebruiken we voor de spelgroepen als een oefening om een wedstrijdschema te maken. In het begin van een theorieles krijgt iedere leerling een aantal variabelen: tijd, velden, aantal teams en moeten ze een keuze maken uit een paar toernooivormen. Het beste wedstrijdschema wordt toegepast op de sportdagen. Op deze manier heeft iedereen geoefend. De spelregels, prijzen en benodigde materialen moeten ook op papier komen. De vier spelleiders houden overzicht op de goede taakverdeling binnen de groep en controleren of iedereen tijdig de opdrachten op de juiste wijze uitwerkt (maart) en af heeft (begin april). De beide supervisors hebben ieder de verantwoordelijkheid over twee spelleiders en hun spelgroepen. Zij nemen bij vragen contact op met de begeleidende docent. Zij zijn er ook voor verantwoordelijk dat eind april het sportdagboekje in concept naar de docenten LO gaat zodat gecon-

Figuur 1 Organigram Organiseren bij BSM

troleerd wordt of alle leerlingen en alle teams in het boekje juist zijn ingedeeld en evenveel spelen. Begin mei wordt het boekje definitief bijgesteld, uitgeprint en uitgereikt aan alle aanvoerders van de teams. Ook daarvoor zorgen de BSM-ers. Als de sportdagboekjes een week voor de sportdag zijn uitgereikt, is er voldoende tijd voor de specifieke voorbereidingen voor de sportdag zelf eind mei.

Uitvoering

Op de sportdag zelf zijn alle BSM-ers duidelijk herkenbaar aan hun rode BSM shirt. Zij regelen alles: materialen klaarzetten, als spelleider achter de wedstrijdtafel de uitslagen verwerken en de standen bijhouden, als scheidsrechters de wedstrijden leiden, als supervisors het overzicht houden en bijspringen waar dat nodig is. De overige docenten kunnen net als vroeger meedoen aan de wedstrijden voor de bovenbouw en als mentoren hun klassen aanmoedigen en begeleiden. Voorheen moesten we vaak een beroep doen op die collega's. De huidige BSM-ers leiden de wedstrijden minstens even goed. Soms is het lastig als leerlingen van dezelfde leeftijd

Collega Martin Bakker coacht een scheidsrechter

beslissingen van de scheidsrechter moeten respecteren, maar daar proberen we de leerlingen goed op voor te bereiden. We nodigen al een paar jaar een topscheidsrechter uit de eredivisie uit om alle BSM-ers de fijne kneepjes van het leiden van het spel uit te leggen. Leerlingen luisteren dan sprakeloos en genieten als we het tweede uur in de zaal voetballen en dat ze de scheidsrechter – die ze alleen kennen van televisie – in het echt met gemak een wedstrijd zien leiden.

Genieten

Genieten doen wij eigenlijk ook. Wij zijn natuurlijk het hele leerproces aanwezig en doen ons best om op de achtergrond te blijven. Op de sportdag zelf moeten we eigenlijk niet opvallen. We kijken, vragen, coachen en beoordelen de scheidsrechters, spelleaders en supervisors. Omdat ze veel wedstrijden fluiten en de hele dag aan het regelen zijn, is het niet moeilijk het gedrag van leerlingen bij te sturen. Het lastige is wel eens de grootte van de groep. Met meer dan twintig leerlingen is het wel de kunst van iedereen een goed beeld te krijgen en dat op de sportdag zelf terug te geven.

Evalueren

Na afloop van de sportdag, als de prijzen zijn uitgereikt, de deelnemers moegestreden huiswaarts fietsen en de laatste doeltjes en ballen van het sportveld zijn opgeruimd, blikken we al terug. De laatste jaren kunnen we steeds iets positiever doen want de organisatie staat als een huis. We geven de evaluatieopdracht mee naar huis die ze de volgende les moeten inleveren. In de evaluatie beschrijven ze hoe ze zelf hebben gefunctioneerd zowel in de voorbereiding als op de sportdag zelf. We vragen ze bovendien niet alleen over zichzelf te reflecteren, maar ze moeten ook anderen beoordelen. De supervisor beoordeelt zijn beide spelgroepen en de beide spelleaders en de samenwerking met de andere supervisor (en begeleider). De spelleaders geven een oordeel over hun spelgroep en de supervisor. De scheidsrechters beoordelen elkaar, hun spelleider en supervisor. We hebben een lijst met gerichte vragen die hen daarbij kan helpen. Omdat we bij BSM een cijfer moeten geven vragen we dat ook aan de leerlingen. Het is mooi te zien dat

Scheidsrechter BSM

ons oordeel vaak heel dicht ligt tegen het oordeel van de leerlingen. De bijgevoegde beoordelingscriteria bieden de leerlingen goede ondersteuning.

Hoe gebruiken we de beoordelingscriteria?

Deze beoordelingscriteria zijn niet alleen bedoeld om na afloop van de organisatietask de leerlingen op af te rekenen. Het is van belang dat de leerlingen aan het begin van deze grote opdracht zicht krijgen op datgene wat we van hen verwachten. Gedurende de voorbereiding is het ook raadzaam de criteria toe te lichten. Per slot van rekening wil je leerlingen duidelijk maken dat het niet aankomt op een eindspurt vlak voor de sportdag zelf, maar dat organiseren een kwestie is van een goede planning, goede en evenredige taakverdeling, goede controle daarop en van goede samenwerking. Dit geeft je als docent ook de gelegenheid om voor de sportdag al gedeeltelijk de balans op te maken. Leerlingen die niet voldoen aan de verwachtingen moeten de kans krijgen zich te verbeteren. Zeker ook positief gedrag kun je vooraf al belonen.

De beoordelingscriteria zijn beschreven in vier niveaus, vergelijkbaar met het *Basisdocument VO*. Anders dan bij LO moeten we bij BSM een cijfer geven en dit heeft geleid tot een model waarbij we duidelijk onderscheid maken in onvoldoende en voldoende niveau. Ongewenst gedrag waarderen we met een onvoldoende. Daarnaast hebben we onderscheid gemaakt in voldoende, goed en uitstekend niveau. We hebben bewust ervoor gekozen om niet per criterium punten te geven, maar per niveau aan te geven wat dit voor eindcijfer zou opleveren. Onvoldoende eindniveau levert een cijfer tot maximaal 5,4. Indien een leerling (op een aantal criteria) niet voldoet, dan is de docent vrij daar een waardering aan te geven. Als het gehele niveau voldoende is dan levert dat maximaal een 7,0 op. Voor het onderscheid tussen goed of uitstekend niveau is een eindcijfer onder of boven een 8,5.

Gedurende de voorbereiding kun je als begeleidend docent de balans opmaken. Dat kan uiteraard ook samen met de leerlingen. Beslist niet alleen achteraf. De criteria geven vooraf duidelijkheid wat leerlingen moeten leren en wat we van ze verwachten. Uiteindelijk levert de beoordeling voor organiseren een cijfer op en telt op sg Twickel voor havo-leerlingen mee voor 12,5% in het PTA voor BSM.

Tot slot

Sportdagen organiseren was altijd al een feest en dat is eigenlijk nog steeds zo. Voor ons als docenten BSM heeft het onmiskenbaar een nieuwe dimensie toegevoegd. Een groep van twintig BSM-ers een sportdag goed laten organiseren van begin tot eind is een hele klus. Met de sportdag profileren we ons binnen school en als bijzondere organisatieopdracht voor en door BSM-ers is het nog steeds een hoogtepunt. Tegenwoordig niet alleen, maar juist ook samen met je BSM-groep.

Toetsvoorbeelden BSM als tweejarig veldproject bij SLO. Sinds 2006 worden scholen die BSM (willen) aanbieden aangesloten bij één van zes regionale netwerken. De netwerkbegeleiders vormen samen een ontwikkelgroep die toetsvoorbeelden ontwikkelen die ijkpunten moeten worden voor het curriculum van BSM. De toetsvoorbeelden met beoordelingscriteria voor zowel theoretische toetsen als praktische opdrachten, moeten de kwaliteit van BSM stimuleren en scholen houvast geven bij het bepalen van het wenselijke niveau. Eind maart wordt de eerste serie toetsvoorbeelden geëvalueerd. De tweede serie toetsvoorbeelden wordt op de BSM-studiedag gepresenteerd op donderdag 23 april 2009. Op www.bsm.slo.nl zijn de toetsvoorbeelden beschikbaar.

Scheidsrechter Ramon

Foto's: Eric Swinkels

Sportdag 2008 sg Twickel Hengelo

Eric Swinkels is docent BSM op sg Twickel in Hengelo en coördinator BSM-netwerken bij SLO

Correspondentie:

e.swinkels@slo.nl

<i>Leren Organiseren</i>	Onvoldoende (tot 5,5)	Voldoende (5,5 – 7,0)	Goed (7,0 – 8,5)	Uitstekend (8,5 – 10)
1. Taakverdeling (supervisor - spelleider - teamlid per spel) verantwoordelijk voor		Teamlid spel - maken samen teamindeling, wedstrijdsschema, spelregels en materiaallijst per spel; helpen elkaar bij de verschillende taken	Spelleider - ziet toe op uitvoering van teamindeling, wedstrijdsschema, spelregels en materiaallijst per spel; stuurt teamleden aan	Supervisor - heeft contact met begeleider(s), heeft sportdagboekje tijdig af, zorgt voor opmaak en inleidende tekst; stuurt spelleiders aan
2. Eigen initiatief en verantwoordelijkheid	Neemt afwachttende houding aan, komt niet of slecht voorbereid naar begeleidingsgesprekken, reageert niet of matig	Neemt deels zelf initiatieven, maar stelt zich soms afwachttend op, geeft weinig signalen af als het niet goed gaat	Neemt in alle fasen zelf initiatieven en verantwoordelijkheid, geeft zelf signalen af als het niet goed gaat	Neemt in alle fasen initiatieven, begeleider hoeft nauwelijks te sturen
3. Samenwerking met medeleerlingen en begeleider(s)	Komt afspraken niet of matig na; is niet of nauwelijks open in communicatie	Komt afspraken meestal na, is redelijk open in communicatie	Komt afspraken na, is open in de communicatie	Komt afspraken na, is open in de communicatie, houdt goed rekening met medeleerlingen en begeleider(s)
4. Voorbereiding wedstrijddag	Is te laat aanwezig, heeft geen BSM-shirt aan, helpt alleen op aangeven van anderen	Is op tijd aanwezig, heeft zijn BSM-shirt aan, helpt op aanwijzing mee bij het klaarzetten van het materiaal	Is ruim op tijd aanwezig, heeft zijn BSM-shirt aan, helpt op eigen initiatief mee bij het klaarzetten van de materialen	Is ruim op tijd aanwezig, heeft zijn BSM-shirt aan, helpt op eigen initiatief mee bij het klaarzetten en stimuleert anderen daarin
5a. Scheidsrechter (leidinggeven)	Heeft moeite om overtredingen te herkennen en spelregels toe te passen; fluit niet tijdig en duidelijk; blijft teveel op een plaats staan	Begint en eindigt het spel op tijd, past de spelregels meestal goed toe, fluit duidelijk hoorbaar bij overtredingen	Begint en eindigt het spel duidelijk en tijdig; past de spelregels goed toe; fluit duidelijk hoorbaar bij overtredingen; voorkomt storend gedrag; volgt het spel goed	Begeleidt het spel accuraat steeds van nabij; hanteert spelregels duidelijk; fluit gepast bij overtredingen; voorkomt storend gedrag ook bij spannende wedstrijden
5b. wedstrijdtafel (leidinggeven)	Heeft hulp nodig met tijdig aangeven begin-/eindsignaal; heeft hulp nodig bij het foutloos verwerken van uitslagen en standen	Geeft duidelijk begin- en eindsignaal, verwerkt de uitslagen van de wedstrijden in het schema en de punten per team	Stuurt scheidsrechters goed aan; verwerkt uitslagen correct	Stuurt scheidsrechters goed aan; verwerkt uitslagen en standen foutloos; anticipeert op finalewedstrijden
7. Evalueren a) van jezelf b) van je medeleerlingen	Herkent met hulp verbeterpunten van zichzelf en van anderen	Benoemt enkele (voornamelijk praktische) verbeterpunten van zichzelf en van anderen	Beschrijft duidelijke verbeterpunten en benoemt daarbij ook gedragsverandering van zichzelf en van anderen	Beschrijft duidelijke verbeterpunten; geeft samenhang tussen oorzaak en gevolg van eigen gedrag en dat van anderen

Sportdagen: leerlingen organiseren het zelf!

Op de meeste scholen worden de sportdagen door de sectie LO georganiseerd. Op de vestiging Lammenschanspark van het Da Vinci College in Leiden gaat dat inmiddels al jaren niet meer zo. Hier organiseren de leerlingen van de VMBO-afdeling Sport, Dienstverlening en Veiligheid de sportdagen voor de onderbouw. Door: Ivy van Hagen

Het idee om leerlingen de sportdagen te laten organiseren is al ontstaan toen onze school één van de pilotscholen was voor Sport, Dienstverlening en Veiligheid (SDV). Er werd gezocht naar prestaties die groepjes van vier leerlingen ook echt kunnen en mogen uitvoeren. Dan pas wordt leren echt betekenisvol. De sportdagen van de onderbouw lenen zich uitstekend voor dit doel en het sluit ook goed aan bij de belevingswereld en het toekomstige werkveld van SDV-leerlingen. Sportdagen in het najaar worden georganiseerd door vierdeklas leerlingen en sportdagen in het voorjaar door derdeklas leerlingen. Op de sportdagen zelf wordt het organiserend groepje bijgestaan door andere leerlingen van SDV, LO2 en/of leerlingen uit de sportklassen. Zij vervullen de rol van scheidsrechter, coach, begeleider, etc. Van te voren wordt er door de docent LO van de betreffende leerlingen tijdens de sportlessen aandacht besteed aan de rol van coach en wordt er geoefend als scheidsrechter. Op deze manier wordt er invulling gegeven aan het domein 'bewegen en regelen'.

In de praktijk

In de veertien lesuren Beroepspraktijk SDV die wekelijks op het lesrooster staan, wordt gewerkt aan prestaties. Op onze school worden deze uren daarom ook wel wap (werken aan prestaties) genoemd. Eén van de groepjes uit de klas krijgt de prestatie om een sportdag te organiseren. Voor hen is dit de grote opdracht waar zij de meeste tijd tijdens de wap-uren aan zullen besteden. Bovendien wordt deze opdracht in die periode dan het zwaarst beoordeeld.

Binnen de sectie LO wordt besloten welke collega namens de sectie de opdrachtgever wordt. De opdrachtgever legt de opdracht zes tot acht weken van te voren neer bij de leermeester van SDV. Deze deelt de omschreven prestatie uit aan een groepje en

geeft aan welke docent de opdrachtgever is met wie ze contact moeten opnemen. De opdrachtgever heeft wekelijks op een vaste tijd een afspraak met het organiserend groepje. Er vindt dan overleg plaats en er wordt afgesproken wat er de week erna af moet zijn. Dan gaan de leerlingen aan de slag onder toezien van de leermeester van SDV, die de leerlingen vrijwel dagelijks tijdens de wap-uren coacht. Tijdens de volgende afspraak met de opdrachtgever laten de leerlingen zien hoe het ervoor staat. Op deze manier heeft de opdrachtgever een goed zicht op de leerlingen de planning gaan halen. Als zich problemen voordoen, kan de opdrachtgever ingrijpen door een 'no go' te geven. In een vroeg stadium valt dan nog een heleboel te repareren en dan kan de 'no go' alsnog worden omgezet in een 'go'. Gebeurt dit in een later stadium, dan zou de sportdag in het geding kunnen komen. In het ergste geval neemt de sectie LO alsnog de organisatie van de sportdag over. Gelukkig is dit nog nooit eerder nodig geweest. Een goede voorbereiding is nu eenmaal het halve werk.

Aan de slag!

Om het leereffect bij de SDV-leerlingen nog groter te maken, kan ervoor gekozen worden de opdracht heel algemeen te formuleren. Leerlingen moeten dan eerst zelf met hun groepje overleggen en gaan ontdekken wat allemaal komt kijken bij het organiseren van een sportdag. De ervaring leert dat deze methode alleen werkt in een zeer ruime tijdsplanning. Alles zelf te laten ontdekken kost enorm veel tijd. En dan is het nog maar de vraag of zij ook denken aan overleg met de directeur, over budget, brieven naar ouders, afspraken over slecht weer, prijzen bestellen, coaches en scheidsrechters regelen, EHBO, et cetera. Leerlingen hebben vaak baat bij

SDV-leerlingen begeleiden het onderdeel verspringen

FOTO: IVY HAGEN

Sportklasleerling in actie in de rol van scheidsrechter

wat meer sturing. Daarom is het verstandig als opdrachtgever de opdracht verder te concretiseren en duidelijke deelopdrachten te geven. Deadlines zijn erg belangrijk. Leerlingen weten zo beter wat van hen verwacht wordt. Hierbij is het wenselijk dat ook de leermeester op de hoogte wordt gesteld van de gemaakte afspraken met de opdrachtgever. Zo kan de leermeester tijdens de wap-uren het groepje beter coachen en het werk van de leerlingen tussentijds controleren.

Uitvoering

Op de dag van de uitvoering blijkt hoe goed het groepje SDV-leerlingen de prestatie heeft uitgevoerd. De docenten LO zijn aanwezig om eventuele onverwachte problemen te helpen oplossen. Voor organiserende leerlingen is het soms moeilijk om in hun rol te blijven. Ze staan er immers voor de onderbouwleerlingen. Daarnaast hebben sommige leerlingen moeite van medeleerlingen opdrachten te krijgen of door hen aangesproken te worden. Dan is het erg belangrijk dat docenten kunnen bijspringen. Het is prachtig om te zien hoe de ene leerling meer natuurlijk overwicht heeft dan een ander. Leerlingen oefenen hun vaardigheden van samenwerken, leidinggeven en communiceren. Ieder heeft zo zijn eigen talent. De praktijk leert dat hoe moeizaam de voorbereiding ook liep, de sportdag zelf eigenlijk altijd een succes is.

Evaluatie en beoordeling

Na afloop van de sportdag schrijft iedere leerling van het organiserend groepje een reflectieverslag. Daarin wordt antwoord gegeven op vragen als: Hoe vond je de voorbereiding en uitvoering van de prestatie gaan? Tegen welke problemen ben je aangelopen? Hoe heb je problemen opgelost? Hoe verliep de samenwerking in het groepje? Hoe was de onderlinge taakverdeling? Wat zou je een volgende keer anders doen? Daarnaast wordt met zowel de leermeester en als de opdrachtgever nabesproken. Uiteindelijk volgt hieruit een beoordeling voor de leerlingen.

Valkuilen

- De ervaring leert dat het belangrijk is om als opdrachtgever duidelijke deadlines aan te geven en deze ook te bewaken. Want eerlijk is eerlijk, wat een ervaren docent zo geregeld heeft, kost voor leerlingen meer tijd. Bovendien overzien sommige leerlingen vooraf niet goed wat de omvang van deze prestatie is en blijkt de planning te krap.
- Meer leerlingen op een sportdag betekent ook dat voldoende begeleidende docenten nodig zijn. Voor leerlingen kan het erg motiverend werken als zij weten dat zij beoordeeld worden op hun vaardigheden als organisator, coach of scheidsrechter.
- Het is belangrijk om van te voren goed te overleggen met de betrokken collega's: opdrachtgever, leermeester SDV en eventueel directie/teamleider. Als de taakverdeling tussen de collega's duidelijk is en de samenwerking onderling soepel verloopt, maakt dit het proces een stuk gemakkelijker. Deze manier van werken kost nu eenmaal meer tijd dan het zelf organiseren.

Op dit moment zijn er ook basisscholen die gebruikmaken van de diensten van SDV-leerlingen voor de organisatie van hun sportdag. De basisschool heeft geen omkijken naar de organisatie van de sportdag en de leerlingen van SDV doen weer praktijkervaring op. Een echte win-win-situatie dus!

Uiteraard is het ook mogelijk om de rol van organisator, coach en/of scheidsrechter door leerlingen van het examenvak LO2 of Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM) te laten uitvoeren.

Ivy van Hagen is docente LO en sportcoördinator bij het Da Vinci College vestiging Lammenschanspark in Leiden.

Correspondentie:

ivy@davinci-leiden.nl

Alcoholmisbruik als reden voor ontslag

De afdeling rechtspositie biedt hulp en bijstand bij allerhande vragen en problemen die voortvloeien uit de werksituatie van leden van de KVLO. In deze column dit maal: alcoholmisbruik als reden voor ontslag. Door: mr. Sandra Roelofsen

Onder alle beroepsgroepen en dus ook onder docenten LO komt alcoholverslaving voor. Een dronken werknemer kan volgens de wet op staande voet ontslagen worden, maar uit de rechtspraak blijkt dat alcoholmisbruik lang niet altijd een geldige ontslagreden is. Rechters zien alcoholverslaving in veel gevallen als een ziekte waarbij de werkgever zich tot het uiterste moet inspannen om de werknemer te helpen. Ook de afdeling rechtspositie heeft (gelukkig sporadisch!) te maken met de rechtspositiegevolgen van alcoholgebruik van leden.

Dronkenschap van een werknemer kan een geldige reden voor ontslag op staande voet opleveren. Zelfs wanneer het alcoholgebruik buiten reguliere werktijd plaatsvindt, kan dat tot ontslag leiden. Een voorbeeld hiervan is de zaak waarin een werknemer zich tijdens een personeelsfeestje zo misdroeg, dat hij ontslag kreeg. De man liep op het feest met ontbloot bovenlijf rond, betastte vrouwelijke collega's, bediende ten onrechte de geluidsapparatuur, liet zich beledigend uit en bedreigde een leidinggevende. De rechter vond dit, ondanks de vast welgemeende excuses van de werknemer, voldoende reden om de arbeidsovereenkomst met onmiddellijke ingang te beëindigen, ook al had het incident niet op de werkvloer plaatsgevonden maar op een personeelsfeest.

Maar wanneer een werknemer verslaafd is aan alcohol, dan zal de werkgever meer uit de kast moeten trekken voordat hij de loonbetaling kan stopzetten of de werknemer kan ontslaan. Alcoholverslaving kan volgens de gangbare opvatting namelijk als een ziekte worden opgevat. Er moet dan ook een onderscheid worden gemaakt tussen

incidentele, excessieve dronkenschap enerzijds en langdurige alcoholverslaving anderzijds. Alcoholverslaving gaat vaak gepaard met frequent ziekteverzuim. En hoewel ook een werknemer de plicht heeft om dit zo

veel mogelijk te voorkomen, mag de werknemer op grond hiervan niet zomaar worden ontslagen.

Rechters zijn geneigd alcoholverslaving als ziekte op te vatten, waarbij vooral de omvang, de ernst en de duur van het alcoholprobleem een rol speelt. Wanneer een werknemer uitvalt door alcoholverslaving, komt dit in beginsel voor rekening en risico van de werkgever. Dit is alleen anders als de werknemer de alcoholverslaving opzettelijk veroorzaakt

(wat zeer onwaarschijnlijk is) of wanneer de werknemer zich weigert te laten behandelen of passende arbeid te aanvaarden.

Een voorbeeld uit de rechtspraak: Een werknemer is veelvuldig afwezig zonder opgave van reden en zijn functioneren laat volgens de werkgever ook te wensen over. Uit gesprekken met de werkgever blijkt dat de man een alcoholverslaving heeft en daarom veelvuldig afwezig is. De werkgever wil overgaan tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst wegens dringende redenen, maar de werknemer beroept zich op de ontslagbescherming tijdens ziekte. Hij stelt dat hij een alcoholverslaving heeft, arbeidsongeschikt is en daarom niet ontslagen mag worden. Tevens meldt hij dat hij met een indicatie van een specialist zal worden opgenomen in een kliniek in het buitenland ter behandeling van zijn verslaving. Toch zet de werkgever de ontbinding door en de zaak komt voor de rechter.

De rechter stelt allereerst dat het gestelde onvoldoende functioneren niet voldoende grond kan zijn voor het ontslag omdat aan de werknemer onvoldoende kans is gegeven om zich te verbeteren. Daarbij stelt de rechter dat het niet uit te sluiten is dat de vermeende misdrijvingen van de werknemer worden veroorzaakt door zijn ziekte (de alcoholverslaving en daarmee samenhangende psychische problemen).

De rechter concludeert dan dat een werkgever zich niet alles hoeft te laten welgevalen door een verslaafde werknemer, maar hij dient hem wel de kans te geven om zijn verslaving te laten behandelen.

Deze tijd moet de werkgever hem in ieder geval gunnen en de werknemer kan op dit moment niet worden ontslagen.

Heeft u vragen over deze of andere zaken op rechtspositieel gebied dan kunt u zich wenden tot de afdeling IRP, te bereiken per e-mail: irp@kvlo.ren op maandag en dinsdag van 12.30-16.30 uur en op vrijdag van 9.30 -12.30 uur op telefoonnummer 030 693 7678.

PRAKTIJK KATERN

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAAMELIJKE OPVOEDING

nr. 3 - 6 MAART 2009

Hockey in het bewegingsonderwijs (2)

Survival in het basisonderwijs (2)

Een sportdag voor de brugklassen

Hockey in het bewegingsonderwijs (2)

Hockey is een van de meest populaire sporten in Nederland. Als je hierover iets langer nadenkt, lijkt het vreemd dat minder populaire team sporten zoals softbal en basketbal vaak meer aandacht (lees uren) krijgen in het bewegingsonderwijs. Hoe komt dat? We kunnen ons afvragen wat de (on)mogelijkheden zijn om hockey op school aan te bieden. In een artikelenserie volgen enkele overwegingen op een rij. Door: Bart Neutkens

In het vorige artikel is aan de orde gekomen: spelen als basis, het belang van de juiste ondergrond, de hockeyhouding, de balpositie en lopen met de bal, plus enkele spelvormen waarin dit naar voren komt. In dit artikel gaat het over het afspelen en aannemen van de bal, het verdedigen, tactieken en didactische werkvormen en spelvormen.

Afspelen van de bal

‘Tegen een bal slaan is gaaf’ staat er bij ‘hot or not’ in het vorige artikel waarin leerlingen aangeven wat ze leuk vinden aan hockey. We hebben het hier echter over de meest lastige hockeytechniek. Dat is niet erg zou je denken, want de smash bij volley is ook moeilijk en gaaf. Wat het extra lastig maakt, is het gevaar wat om de hoek komt kijken. Mijn keuze? Laat het slaan achterwege in de schaarse lessen die je hebt.

Wat hebben we dan in grote lijnen nog over?

- de push (duwpass)
- de schuifslag (een push waarbij een tik hoort)
- de flats
- de tikslag.

De push is op veel niveaus de meest gebruikte afspeltechniek binnen het hockey. Het is ook de meest zekere techniek, omdat de stick dicht of tegen de bal zit op moment van afspelen. Omdat de stick niet tegen de bal ‘aanvliegt’ kost de push de meeste afspelenkracht. Een groot voordeel is echter, dat je de bal op elk gewenst moment kan spelen. Linkervoet naast de bal is handig, maar niet noodzakelijk.

De schuifslag zorgt voor iets meer energie in de bal dan bij de push, omdat de stick vanuit de hockeyhouding een

stukje over de grond schuift voordat je de bal raakt.

De flats is de laatste jaren een door spelers in verenigingen veel gebruikte techniek. Deze techniek is alleen rendabel op kunstgras. Voordat de stick contact maakt met de bal wordt de stick over het kunstgras geveegd met de handen bij elkaar. Er zit veel energie in de flats, maar deze pass is op een matig niveau vaak onnauwkeurig (zowel in richting, als in snelheid). Ik raad daarom de flats af voor het gebruik in het bewegingsonderwijs.

Tek 1: Gamelijke pushen

De tikslag wordt in de sport niet zoveel gebruikt. Persoonlijk vind ik deze slag in de sport onderschat en denk ik dat je er veel mee kunt bereiken. Waarom? De handen zijn uit elkaar in de hockeyhouding en vanuit deze positie kun je met de tikslag de meeste energie in de bal stoppen. Natuurlijk zitten er ook nadelen aan. 'Schijn' is lastig, en je haalt de stick ver van de bal af, waardoor de speler even kwetsbaar is omdat de stick niet tegen de bal aan zit.

moeten we de bal 'dan maar niet aannemen' en de medespeler in de ruimte aanspelen in plaats van op de stick. Op kunstgras of in de zaal zou dit nooit lukken, omdat de bal dan sneller rolt dan dat we ooit kunnen belopen. Ik verduidelijk dit in de volgende oefening:

- 'gamelike' oefening op natuurgras. Met drietallen één bal. Opdracht: speel de bal in de ruimte aan.

team 50 % aan het verdedigen is. Als verdediger bij hockey heb je het gebruik van een stick als middel. De stick verandert op dat moment van afspeelinstrument in een afpakinstrument. Soms met alle risico's van dien. Vandaar dat het beoefenen van verdedigen best eens aandacht mag krijgen. Het zal voor meer rust en controle zorgen en zodoende wordt het spel duidelijk meer aantrekkelijk ('hot' dus).

Vanuit de hockeyhouding is de afstand tot de balbezitter van belang. Een te korte afstand betekent 'happen'. Bij een te grote afstand krijgt de tegenstander teveel ruimte om zijn gang te kunnen gaan. Je kunt de juiste afstand meten door vanuit de hockeyhouding met een niet te grote uitvalpas en met de stick in de linkerhand te steken richting te bal. Met deze steek kun je balbezit veroveren of fouten afdwingen. Belangrijk is om op

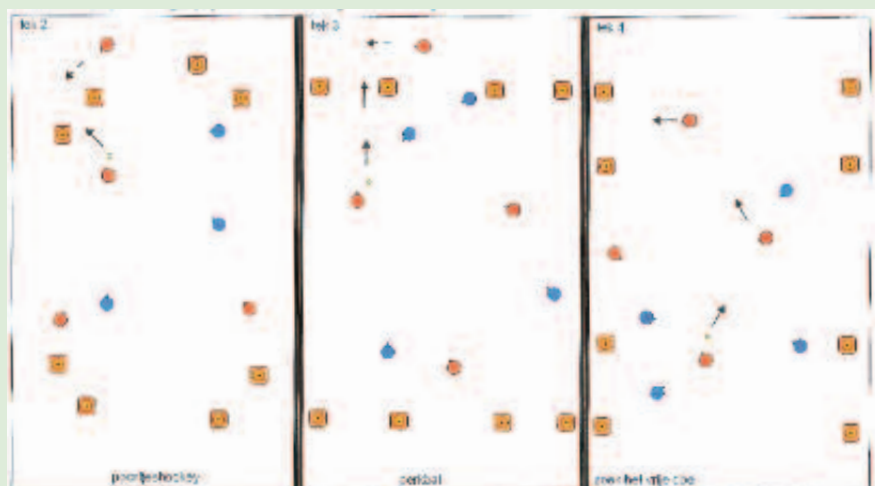
	Handen	Aanloop	Toegepast in:	
			Sport	Onderwijs
Push	Uit elkaar	Tegen bal	++	++
Schuifslag	Uit elkaar	Over grond	-	+
Tikslag	Uit elkaar	Uit lucht	-	+
Flats	Bij elkaar	Over grond	++	-
Slag	Bij elkaar	Uit lucht	+	--

Tabel

In bezit komen van de bal

Vaak wordt het afspelen van de bal gecombineerd met het aannemen van de bal. We beoefenen op dat moment zodoende twee van de drie basistechnieken ('lopen' in dit geval niet). Of dat altijd wijs is vraag ik me af. Het is duidelijker de focus op één techniek te leggen die op dat moment wordt beoefend. Een voorbeeld. De docent zegt: 'speel over met de tikslag'. De bal heeft niet altijd de gewenste richting en snelheid. Het aannemen van de bal is op dat moment hierdoor dus ook niet constant. De bal komt dan weer op de backhand, dan weer met hobbels aan, dan weer zachtjes dan weer te hard. Het aannemen van de bal is zodoende erg afhankelijk van degene die de bal aanspeelt. De docent had vooraf het idee de tikslag te beoefenen, maar het aannemen verstoortte dit in ernstige mate. Het is beter eerst de techniek van aannemen te oefenen. De coach (dat kan zeker ook een leerling zijn) rolt de ballen op maat aan, de speler neemt aan en dribbelt om een pilon weer terug naar de coach. Deze kan de actie zelfs beoordelen.

Op natuurgras is het aannemen van de bal in verband met de onregelmatige ondergrond pas echt lastig. Misschien

Tek 2, 3, 4: Hockey poortje, perk en vrije doelspelen

Spelen van spelvormen waarbij het afspelen van de bal centraal staat, zouden kunnen zijn (zie tekeningen):

- *poortjeshockey* met scoren door een teamgenoot aan te spelen 'door het doel' (tek. 2)
- *perkbal* met scoren door elkaar aan te spelen 'in het doel' (tek. 3)
- *zoek het vrije doel* met scoren op twee doelen die 'ver' uit elkaar staan. (tek. 4)

Verdedigen, doen we dat wel eens?

In een willekeurig doelspel heeft de tegenstander gemiddeld 50% balbezit. Dat houdt automatisch in dat jouw

ieder moment weer terug te kunnen veren naar de hockeyhouding op de juiste afstand. Om de juiste afstand te bewaren is het zaak de snelheid van de aanvaller 'over te nemen'. Het liefst verdedig je met de sterkere forehand en nodig je de balbezitter aan deze forehandkant uit om te passeren.

Geschikte oefeningen hiervoor zijn:

- *één tegen één lijnhockey* waarbij iedere speler probeert met de bal aan de stick een lijn te passeren
- *twee tegen twee lijnhockey*, met dezelfde wijze van scoren maar het is verboden over te spelen. Je moet twee verdedigers passeren.

Spelen met didactische werkvormen

In het benaderen van de leerlingen kan de docent kiezen welke vorm. Deze keuze hangt af van docent, maar zeker ook van de leerling (lees: doelgroep). Variatie toepassen kan mijns inzien, het best als er vertrouwen is en duidelijkheid wordt uitgestraald door de docent. Variatie in het spelen met diverse werkvormen maakt het spelen nog veel boeiender dan het al is. Het inziens gaat hier over een van de meest lastige competenties van de docent.

Het gaat hierbij namelijk om een gevoel te krijgen om in te spelen op de doelgroep op het juiste moment. Het risico dat het fout gaat is in een dergelijk geval altijd aanwezig, maar je wordt er zeker rijker van.

De traditionele opbouw van een spelles geeft zekerheid en duidelijkheid, maar de vraag is in hoeverre je het spel en de leerling op de juiste waarde inschat en verrijkt.

Voorbeelden van methodes zijn:

- *traditionele methode* waarbij eerst wordt ingelopen (zonder bal) daarna volgt overspelen (bijvoorbeeld met tweetallen pushen en stoppen) en vervolgens spelen met vier tegen vier op drie veldjes
- *deel-totaal-methode* door eerst lopen met de bal individueel te doen, daarna afspelen en aannemen 'gamelike' aanbieden (een oefening zoals we deze in het spel verwachten), en vervolgens spelen op kleine veldjes
- *totaal-deel-totaal-methode* door te spelen op kleine veldjes en de timeout 'vullen' met het aanpakken van een spelprobleem. Hierbij kan de docent gebruikmaken van een technische oefening, het arrangement aanpassen, tactiek bespreken en vervolgens weer spelen op kleine veldjes
- *totaal methode* door meteen te gaan spelen en omgaan met time-outs.

Het aanpassen van een spelarrangement gedurende de les is een hele uitdaging voor een docent, omdat hij daarmee risico neemt. Toch kan dit enorm waardevol zijn, als het spelprobleem door deze verandering wordt aangepakt. Eenvoudige voorbeelden zijn het aanpassen van de veldgrootte, de partijen

veranderen, de grootte of het aantal doelen veranderen.

Tactieken

Indien je als docent een moment voor tactiek hebt, is het waardevol hier structuur aan te brengen. Ik schrijf bewust 'een moment', omdat tactiek pas betekenisvol wordt indien het moment zich voordoet. De docent geeft in de praktijk over het algemeen prioriteit aan organisatorische, didactische of agogische momenten.

Voorbeelden voor tactische momenten voor mij als speler kunnen zijn:

- ik ben in balbezit. Handelend volgens de spelregels kan ik met mijn techniek het volgende bereiken:
 - ik handel verstandig tussen de keuze om te gaan lopen met de bal, of deze af te spelen. Het ZAP- (Zelf-Anders-Passen) principe zou je hierbij kunnen stimuleren
 - als ik loop met de bal, kies ik ervoor om deze te beschermen met mijn lichaam, zodat de tegenstander er niet bij kan
- mijn medespeler is in balbezit. Handelend volgens de spelregels kan ik het volgende bereiken:

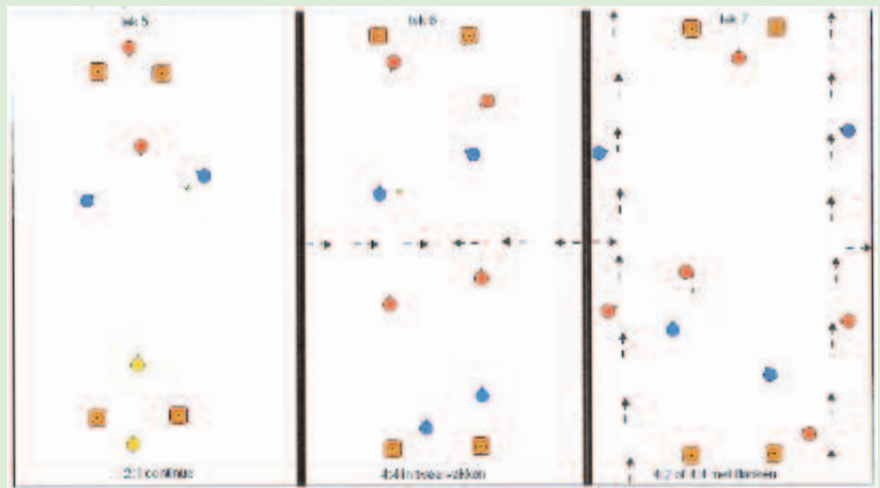
- ik zet druk op mijn tegenstander zonder te 'happen'
- een teamgenoot van mijn tegenstander is in balbezit. Handelend volgens de spelregels kan ik het volgende bereiken:
 - ik zet de aanspeellijn van de balbezitter naar mijn tegenstander dicht
 - ik zie de bal en mijn tegenstander.

Natuurlijk kan ik ook samen met mijn medespelers afspraken maken over wat te doen in balbezit of als de tegenstander balbezit heeft. Dat noemen we groeps- of collectieve tactiek. In onderwijssituaties vragen we in dat geval best veel van de spelers.

Aanvallend komen we meestal niet veel verder dan het spelen in een opstelling en het maken van één-tweetjes.

Verdedigend spelen we met vaste tegenstanders en zorgen we dat we tussen de man en het doel in staan.

Tactische oefenstof: spelvorm *twee tegen één continue* waarbij, als een tweetal scoort, de verdediger samen met de wachter gaat aanvallen richting andere doel (tek. 5).

Hockey spelvormen, tek 5, 6, 7

- ik loop plotseling weg uit de schaduw van mijn verdediger
- ik laat aan mijn medespeler 'zien' waar ik de bal graag zou willen hebben
- mijn tegenstander is in balbezit. Handelend volgens de spelregels kan ik het volgende bereiken:
 - ik dwing een pass af die het minst gevaarlijk is

Omgaan met spelregels

Hockey is niet eenvoudig, maar inspireert wel. Kinderen zie je zeker spelen met een stick en een bal op straat, maar het is als sport regeltechnisch een lastig verhaal.

Om als docent om te kunnen gaan met de spelregels, moet je de basis van de hockeyregels kennen. In het kader van dit artikel ('hot or not') maak je keuzes

om wel of geen regels aan te passen. Waar heb je wat betreft de regels in onderwijssituaties zoal mee te maken:

- spelen met balans tussen aanval en verdediging. Help de aanvaller, hockey is technisch al moeilijk genoeg aan de bal. Creëer spelregels waarbij de aanvaller in een overtalsituatie is (zie spelvormen)
- spelen met gevaar. Alle spelers hebben altijd hun stick op de grond (ook al hebben ze geen balbezit)
- spelen met de platte kant. En nu wordt het spannend. Vinden we het in het onderwijs goed om ook met de bolle kant te spelen? Is de lastige techniek een te grote beperking om hockey 'hot' te maken? Als we spelen met de bolle kant, is het dan geen hockey meer? Is het een 'slechte' methodische stap?
- spelen met shoot. Is het spelen van de bal met het lichaam altijd een overtreding?
- spelen met een aanvalslijn (cirkel) of je mag direct scoren vanaf de middenlijn.

Spelvormen op school

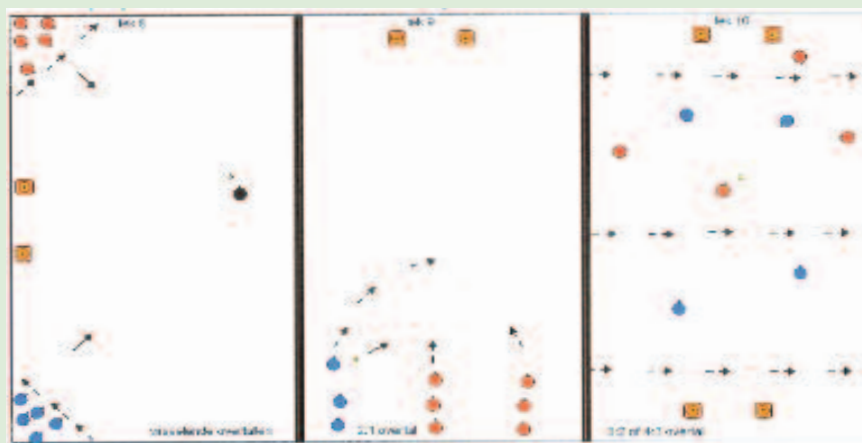
Spelen met verschillende spelvormen kan ervoor zorgen dat bepaalde spelproblemen wat scherper aan het licht komen. De volgende spelvormen hebben een bepaald doel in de spelvorm zelf. *Vier tegen vier in twee vakken.* Doel van dit spel is te leren het veld groot te houden. Iedere partij levert twee aanvallers en twee verdedigers. Na ieder doelpunt wisselen de aanvallers en verdedigers van taak. Wordt er binnen twee minuten geen doelpunt gemaakt dan wordt er ook van taak gewisseld. (Tek. 6). *Vier tegen twee of vier tegen vier met flankspelers.* Doel van dit spel is het veld groot en breed maken en overtal uitspelen. Op de middenstrook wordt twee tegen twee gespeeld. Op de zijstroken spelen flankspelers op de aanvalshelft. Als het scoren makkelijk gaat dan mogen ook de flankspelers elkaar aanvallen. (Tek. 7).

Overtal uitspelen met wisselende aantallen. De bal wordt in het veld geworpen. De aanvallers mogen uit hun hoek komen. Uit de andere hoek komt een afgesproken aantal verdedigers. Bij iedere pass komt er een verdediger bij.

Als de aanvallers scoren mogen zij nog een keer aanvallen. Zoniet dan wordt er van taak gewisseld. (Tek. 8).

Overtal uitspelen met twee tegen één. De leerlingen worden verdeeld in drie groepen. De verdediger geeft de bal aan de aanvallers waarna de twee tegen één begint richting doel. De verdediger probeert de bal te onderscheppen. Loop via de zijkanten terug. Het kan over links en over rechts uitgevoerd worden. (Tek. 9)

Overtal uitspelen en diepte maken. Er wordt vier tegen vier gespeeld. Er mogen maar twee verdedigers in het verdedigingsvak komen. Eén aanvaller moet bij de achterlijn blijven. Is het te makkelijk voor de aanvallers dan mag er een verdediger bij. (Tek. 10)

Hockey spelvormen met overtal uitspelen tek 8,9 en 10

Hockey (on)mogelijkheden: slot overwegingen

- De sport hockey is vooral populair bij de autochtone Nederlander. Gemiddeld beoefent de iets hoger opgeleide de sport, waar hij op over het algemeen goede accommodaties een groot netwerk ontmoet. De ouders vinden er over het algemeen een gemeenschap die hun kinderen goed opvangt. Je kunt in dit opzicht de sport hockey beschouwen als 'middel' in een sociaal leven.
- Unihockey (floorball) is natuurlijk een andere sport, maar heeft in korte tijd het bewijs geleverd razend populair te zijn in onderwijssituaties. Het verschil met hockey is vooral gebaseerd op eenvoudige spelregels, veiligheid en het feit dat de bal in principe lastig 'uit' kan gaan (een aerobic game!). Wat kan hockey hiervan leren, zonder de eigenwaardigheid te verliezen?

- Net zoals de andere spelen, zal ook hockey gespeeld moeten worden in vormen die de betreffende leerlingen kunnen spelen en waarin de beleving optimaal kan zijn.

De docent creëert spelsituaties die passend zijn voor de leerlingen in zijn klas, en kan hen vanuit deze situatie optimaal laten genieten van het bewegingsonderwijs.

In mijn artikel heb ik me laten inspireren door:

- de leden van de spelsectie van Fontys Sporthogeschool: Frank de Kok, Michiel Ellenbroek, Enrico Zondag, Gwen Weeldenburg, Daan Geelen en Marc Rompa

- de visie van Fontys Sporthogeschool collegae Gertjan van Dokkum en Frans Bosch
- mijn hockeyvriend Joost van Geel
- mijn hockey trainingscompagnons Marja Strijbosch, Bram Appels en Pieter Hester
- Leysen, H. (2004). What's in a game? Speldidactische verkenningen. Leuven: Acco
- van Geel, J. & Neutkens, B. (2004). Hockey on (der)wijs gaaf! Bunnik: KNHB uitgave.

Met dank aan KNHB medewerkster Kara Meijer.

Bart Neutkens is docent aan Fontys Sporthogeschool in Tilburg.

Correspondentie: B.Neutkens@fontys.nl

Survival in het basisonderwijs (2)

De praktische toepassing

In de vorige uitgave is er informatie verstrekt over de inhoud, betekenis en toegevoegde waarde van de survivalsport in het onderwijs. In dit artikel is heel duidelijk naar voren gekomen dat de survivalsport een plekje verdient in het sport/bewegingsonderwijs vanwege de brede mogelijkheid in leerpunten, de naadloze aansluiting op de belevingswereld en de aansluiting op de sport. Door: Wiebren Dijkstra en Rob Jansma

We willen graag laten zien hoe deze sport praktisch toe te passen is in de lessen. We zullen daarom nu inzoomen op de praktische invulling van de lessen survival in het basisonderwijs.

Echte survivalhindernissen in de gymzaal

Hindernis	Organisatie
<p>Apenhang</p> 	<p><i>Doel</i> Leerlingen moeten van de ene kant naar de andere kant klimmen, waarbij ze zich verplaatsen onder een horizontaal gespannen touw. Ze hangen als een aapje onder het touw, vandaar de naam 'apenhang'.</p> <p><i>Materiaal</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • twee rekstokpalen • wandrek • (klim)touw <p><i>Opstelling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Touw wordt bevestigd tussen twee rekstokpalen of een wandrek met behulp van de mastworp
<p>Catcrawl</p> 	<p><i>Doel</i> Leerlingen moeten van de ene kant naar de andere kant klimmen, waarbij ze zich verplaatsen bovenlangs een horizontaal gespannen touw. Je ligt met je borst op het touw en gebruikt het uitdrukken van je benen om jezelf naar voren te schuiven.</p> <p><i>Materiaal</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zie apenhang <p><i>Opstelling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zie apenhang

Ladderklimmen

Doel

Leerling klimmen onder een horizontaal hangende ladder, waarbij ze alleen hun armen gebruiken om te slingeren van tree naar tree.

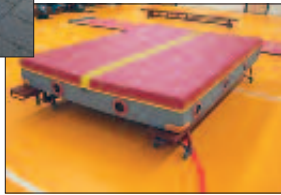
Materiaal

- wandrek
- trapezoides of kasten
- klimladders
- brug
- matje

Opstelling

- wandrek wordt in een zo horizontaal mogelijke manier vastgezet bovenop de trapezoides of kasten
- klimladders worden in het wandrek gehangen en liggen op een matje die weer op een verhoogde brug ligt

Tijgeren

Doel

Leerlingen moeten kruipend onder een net/verhoogde bank door. Hierbij kan een extra uitdaging worden toegevoegd, waarbij ze 'goudstaafjes' in de vorm van blokjes verplaatsen onder het net door.

Materiaal

- twee banken
- een dikke mat
- net

Opstelling

- een dikke mat wordt bovenop de twee banken neergelegd, zodat er ruimte overblijft om onder door te tijgeren
- ook kan een net bevestigd worden aan deze twee banken

Touwklimmen

Doel:

leerlingen moeten klimmen vanaf een knoop of vanaf de grond naar een zelf gestelde maximale hoogte. De maximale hoogte wordt aangegeven met een lintje dat aangetikt moet worden, of een bel die geluid moet worden.

Materiaal

- touwen
- lintjes/ fluitjes
- kasten

Opstelling

- de touwen zijn uitgehangen. Daarnaast worden er kasten naast de touwen neergezet, zodat leerlingen zittend kunnen oefenen met de 'S-Knoop'

Touwverplaatsen

Doel

Leerlingen starten van een verhoogd vlak (bijvoorbeeld een kast) en klimmen vervolgens van touw naar touw naar een andere verhoogde kastop. In de touwen zitten onderin knopen waar de leerlingen op kunnen staan of zitten.

Maximale klimhoogte is duidelijk gemaakt door middel van een lintje bevestigd aan de verschillende touwen.

Materiaal

- touwen
- twee kasten (bokken)
- lintjes

Opstelling

- De touwen zijn uitgehangen. Daarnaast worden er twee kasten neergezet aan beide kanten van de touwreeks, zodat er van kast naar kast verplaatst kan worden, via de touwen

Bergbeklimmen

Doel

Leerlingen klimmen op een schuine helling/wandrek met mat naar boven door middel van een touw. Hierbij maken de leerlingen een lopende beweging, waarbij ze zich optrekken met het touw.

Materiaal

- schuin wandrek
- twee dikke matten
- (klim) touw
- een turn matje
- kast

Opstelling

Wandrek wordt uitgezet. Onder het wandrek ligt een dikke mat en op het schuine wandrek wordt ook een dikke mat neergelegd. Ter voorkoming van het schuiven van de dikke mat, kunt u ervoor kiezen om een klein matje en een kastdeel neer te zetten

Survivalhindernissen zijn er in allerlei soorten en maten, die naar eigen invulling kunnen worden bedacht of aangepast. Naast de bovengenoemde uitwerkingen van hindernissen zijn er nog veel meer hindernissen uitgewerkt in het complete lespakket.

Beginopstelling van de zaal

Binnen de survivalsport is het de bedoeling dat verschillende teams een parcours afleggen, waarbij er verscheidene hindernissen overbrugd moeten worden. De leerlingen komen aan bij een hindernis en moeten voor zichzelf bedenken hoe ze over de hindernis heen komen, maar ook hoe ze hun team succesvol meekrijgen. Hiervoor is kennis nodig over de verschillende hindernissen en hoe deze op te bouwen in het gymlokaal. Allereerst geven we een globale beginopstelling van de zaal:

Project lespakket

In bovenstaande afbeelding zijn een aantal punten duidelijk zichtbaar. Allereerst vallen de rode 'basishoeken' op. De rode rondjes zijn de plekken waar de leerlingen starten aan het begin van de les. Wanneer u begint met een lessenreeks survival is het de bedoeling dat leerlingen in teams samenwerken. Het werkt qua tijd efficiënt, wanneer aan het begin van de lessenreeks alle leerlingen worden ingedeeld in vaste teams, die ook iedere les starten in hun eigen basis.

Naast de verschillende startplekken wordt het gymlokaal ingedeeld in drie vakken, afgescheiden met banken. Het voordeel van dit drie-vakken-systeem is

dat naast de lessenreeks survival ook een andere lessenreeks gegeven kan worden. Dit kan gedaan worden door twee van de drie vakken te gebruiken voor een lessenreeks survival en het laatste vak voor een andere sportdiscipline, of andersom.

Tot slot zijn er allerlei opstellingen van hindernissen, die kriskras door het lokaal heen zijn opgesteld. Het kriskras opstellen van de hindernis is afhankelijk van uw accommodatie en materiaal. Voor de docent kan het gemakkelijk zijn om iedere hindernis een nummer te geven.

De verschillende hindernissen worden verderop in het artikel nader besproken.

Organisatie

In het vorige artikel is het grote bewegingsprobleem van survival besproken. Hierin is duidelijk gemaakt dat alle leerlingen de hindernissen moeten overwinnen, waarbij ze zich moeten houden aan de specifieke regels van de hindernis en niet de grond mogen raken. Er is in het artikel niets beschreven over de manier waarop de hindernissen uitgevoerd moeten worden, en ook de volgorde van de hindernissen is niet duidelijk naar voren gekomen. Dit is met een achterliggende gedachte gedaan. Wij vinden namelijk dat leerlingen moeten leren om te kiezen welke hindernis zij zelf willen ontwikkelen. Wanneer leerlingen voor hen zelf duidelijk hebben wat ze goed kunnen, wat ze kunnen verbeteren en welke hindernis ze speciaal nog even willen oefenen, leren ze met een zelfgekozen reden richting het gezamenlijke einddoel. Dit einddoel is het behalen van de survivalrun, in een zo kort mogelijke tijd. Binnen de survivallessen werken de verschillende leerlingen samen in teams, waardoor er overlegd moet worden in welke volgorde de verschillende hindernissen uitgevoerd worden en hoe ze elkaar kunnen helpen.

Nu we alle hindernissen hebben opgesteld, we alle leerlingen in groepen hebben verdeeld en we eigenlijk klaar zijn om te starten, komt er nog één vraag om de hoek kijken: hoe weten de leerlingen wat de bedoeling is van een bepaalde hindernis?

Leskaart

Het antwoord op deze vraag is eenvoudig, maar toch zeer effectief. Om er voor te zorgen dat de leerlingen actief aan het nadenken worden gezet, wordt er per hindernis een les/hinderniskaart neergezet. Op deze hinderniskaart staat een aantal uitdagingen beschreven. Daarnaast bestaat de les/hinderniskaart voor een groot gedeelte uit een afbeelding van de beweging en wordt er een tip gegeven om de hindernis te halen. Hoe je als individu en als team de hindernis wilt halen is dus nog steeds de vraag voor de leerling(en).

De docent neemt een begeleidende rol in, waarin hij inspeelt op problemen die ontstaan en vragen beantwoordt vanuit de klas. Er kunnen problemen ontstaan die iets te maken hebben met vermoeidheid, pijn aan de handen van de touwen, en bijvoorbeeld hulpverlening. Doordat de docent een begeleidende rol inneemt, wordt de zelfstandigheid van de leerling en het team vergroot. Juist deze zelfstandigheid in de vorm van overleg met zijn allen, eerst lezen dan doen, coachen van elkaar, willen we graag op gang brengen.

Er moet een sfeer gecreëerd worden waarbij leerlingen beseffen dat ze de hindernis alleen halen wanneer ze het elkaar zo gemakkelijk mogelijk maken door elkaar te helpen. Daarnaast zullen

ze zichzelf tegenkomen, wat bijdraagt aan het leren kennen van je eigen krachten en mogelijkheden. Soms mag er wel eens een beetje doorzettingsvermogen getoond worden, toch?

Eindevenement

De survivalsport is volgens ons het best toepasbaar, wanneer er wordt toegevoerd naar een eindevenement in de vorm van een echte survivalrun. De manier van toewerken naar een eindevenement, toernooi of wedstrijd zie je veel terug in de manier van onderwijs waarbij er gebruik wordt gemaakt van zogeheten 'sport education units' (SEU's). Het gehele lespakket is dan ook toegespitst op deze manier van onderwijs.

Alle lessen survival, zijn gericht op het eindevenement, dat wordt ingevuld door middel van een survivalrun. Deze survivalrun is het beste op een buitenbaan te organiseren die door heel Nederland gevestigd zijn. Daarnaast valt er ook een survivalrun te organiseren in of rondom de gymzaal. Het lopen van een survivalrun in de buitenlucht is de meest sportechte optie.

Wanneer u de survivalrun organiseert bij uzelf in de gymzaal zullen de verschillende teams allemaal starten bij een zelfgekozen hindernis. Als team dienen ze de hindernis te halen, waarna ze ook als team verder kunnen en mogen naar de volgende hindernis. Op deze manier kunnen leerlingen niet anders dan het verlenen van hulp om daarmee door te kunnen naar de volgende hindernis. Tussen iedere hindernis dienen de leerlingen als team een klein 'duurlooptje' te doen. Dit zet u uit door een ronde buiten de gymzaal, of een andere ronde te kiezen in de gymzaal. Na het lopen van deze ronde, kiezen de verschillende teams na kort overleg hun volgende hindernis. Uiteindelijk gaat het er om welk team als eerste alle hindernissen heeft afgerond, zonder een rood bandje te verliezen. Dit rode bandje wordt voor de survivalrun aan ieder teamlid uitgereikt. Het bandje kan ingenomen worden door de docenten en eventuele medewerkers op het moment dat een team besluit om een hindernis over te slaan. Het kan immers zo zijn dat een team het simpelweg niet lukt om

een hindernis te halen. Na de hindernis een aantal keren opnieuw te hebben geprobeerd, kan het team besluiten om de hindernis over te slaan, waardoor ze wel één van hun rode bandjes moeten afstaan.

Differentiatie

Binnen iedere groep zijn tal van verschillende niveaus te onderscheiden. Binnen de survivallessen is het belangrijk en ook goed mogelijk om te differentiëren, waardoor onderwijs op maat ontstaat. Iedere hindernis kan op verschillende niveaus worden aangeboden, hierbij kunt u denken aan differentiatie op hoogte, afstand en bijvoorbeeld lengte. Een voorbeeld is het touwklimmen: leerlingen bedenken zelf een manier om naar boven te klimmen, maar op een gegeven moment komen de kinderen eraachter dat het lastig is om alleen maar met je handen omhoog te klimmen. Een oplossing hiervoor zou zijn dat de leerlingen meer met hun benen leren klimmen. Hierbij is de 'S-Knoop' of ook wel schippersslag een goede oplossing. Deze 'S-Knoop' is voor sommige leerlingen een lastige beweging. Differentiëren kan door bijvoorbeeld in het ene touw knopen te leggen, zodat leerlingen altijd even kunnen uitrusten en in het andere touw juist niet. Ook kunnen er hulpmaterialen gebruikt worden zoals een kast, zodat de leerlingen zittend op de kast de 'S-Knoop' kunnen inzetten.

In de algehele organisatie worden verschillende hindernissen gemaakt, die per hindernis zijn gedifferentieerd in de opstelling. De hulpverlening verdient aandacht. Dit is van essentieel belang bij het behalen van de hindernissen. Differentiëren aan de hand van de hoeveelheid hulpverlening bij bepaalde hindernissen is zo'n mogelijkheid. De groeps grootte waarin de survivalrun wordt uitgevoerd is ook een manier van differentiëren. Een survivalrun alleen lopen is namelijk stukken lastiger dan met een team.

Lespakket

In het artikel hierboven zijn een aantal voorbeelden gegeven die kunnen helpen met de lessen survival. We beseffen echter ook dat de informatie die we

kwijt kunnen in dit artikel lang niet alle informatie bevat wat betreft de survival-sport. Daarom is er sinds kort een lespakket 'Survival in het basisonderwijs' verkrijgbaar. In dit lespakket worden nog veel meer hindernissen, organisatievormen, hulpmiddelen getoond. Naast alle theoretische informatie bestaat het lespakket uit een digitale assistent in de vorm van een dvd. Op de dvd wordt getoond hoe goed de survival-sport toepasbaar is binnen het onderwijs, hoe een eindevenement het beste vorm kan krijgen en bijvoorbeeld welke knoop er moet worden gebruikt voor de touwen. Er zijn ook voorbeelddiploma's, lesvoorbereidingen en niveau-indelingen voor toetsing toegevoegd.

Lespakket

De scholen die gebruikmaken van het lespakket in omstreken van Groningen, kunnen op de speciaal ontwikkelde survivalbaan terecht voor hun eindevenement. Bekijk hiervoor de website <http://www.survivalinhetonderwijs.nl> onder de sector Sport.

Wiebren Dijkstra en Rob Jansma zijn allebei derdejaars student aan het Instituut voor Sportstudies in Groningen en fanatiek survival atleet.

Foto's: Wiebren Dijkstra

Correspondentie adres:
info@survivalinhetonderwijs.nl

Een sportdag voor de brugklassen

Leerlingen uit de bovenbouw dragen de organisatie

Het Coornhert Lyceum is een middelgrote school voor vmbo, havo en vwo in Haarlem.

In maart wordt een grote sportdag georganiseerd voor alle brugklassen (de laatste jaren twaalf). Dat is logistiek een behoorlijke klus, waarbij de hulp van bovenbouwleerlingen onontbeerlijk is. Hoe organiseer je zo iets? Door: Hans Dijkhoff

Sportdagen geven iets extra's. De sfeer in een klas, tussen klassen onderling en tussen de leerlingen en de docenten die belangstelling tonen voor hun leerlingen in een andere hoedanigheid, kan erdoor verbeteren. Voor de eerste klassen werd tot enkele jaren geleden geen sportdag verzorgd, omdat die aan het begin van het schooljaar een kennismakingsweek hebben. De sectie vindt echter dat een sportdag voor de brugklassen de bovenbouwleerlingen zou

helpen aan bepaalde eindtermen te voldoen; met name op het gebied van regeltaken. Daarnaast vindt de sectie dat alle leerlingen de kans moeten krijgen om aan georganiseerde sportieve evenementen mee te kunnen doen waarbij het plezier hebben om gezamenlijk sportief bezig te zijn ook een rol speelt.

Het wordt een binnensportdag voor zo'n 320 leerlingen verdeeld over een sporthal en een zwembad.

Van te voren

Het raamwerk begint met het opzetten van een tijdspad. De accommodatie dient al bij de start van het schooljaar te worden vastgelegd. Gelukkig geven we die dag les in de hal, dus gaat het alleen om het zwembad. Ze maken beide deel uit van hetzelfde complex.

Een verdeling over de twee locaties wordt gemaakt. In iedere ronde moeten ongeveer 175 leerlingen actief kunnen zijn. De keuze in de zaal valt op unihockey en streetbasketbal drie tegen drie en volleybal vier tegen vier. Enige ruimte kan nog worden ingebouwd door het hebben van een wisselspeler in een team.

De keuze voor deze sporten komt niet zomaar uit de lucht vallen. In Haarlem

is het scholierentoernooi in de week na de voorjaarsvakantie. We gaan dan door met volleybal. Unihockey en streetbasketball passen goed in de belevingswereld van de leerlingen. Het zijn twee snelle, aantrekkelijke sporten. Samen met het technisch moeilijker volleybal een mooie mix.

In het zwembad wordt gekozen voor een circuitvorm waarbij in groepen wordt gewerkt. Met 12 dubbel uitgezette onderdelen heb je een groepsgrootte van acht leerlingen. We benaderen zwemmen als avontuur en als spel.

Materialen

In de sporthal kan 1/3 deel worden afgescheiden. Hier zal op drie veldjes worden gevolleybald. Met tape worden de belijningen aangepast.

In de andere 2/3 delen wordt met de aanwezige balken van zaalhockey een viertal veldjes gemaakt. Van de hoofdlocatie moeten de vier unihockeydoeltjes worden meegenomen. Sticks en ballen zijn in voldoende mate aanwezig. Voor het basketbal worden de twee mobiele baskets neergezet. Daar moet via de uitleen nog een viertal baskets worden bij gehuurd om zes veldjes te maken. De muziekinstallatie van school wordt

Lopen 'op het water'

meegenomen voor het omroepen van wissels en andere mededelingen. Die komt boven het geluidsniveau van de leerlingen uit, de installatie van de sporthal niet.

In het zwembad gebruiken we aanwezige materialen. Hiertoe behoren onder andere loopmatten over het water, grote banden, hoepels, maar ook worden onderwateropdrachten gedaan. Verder zorgen we voor het gebruikelijke materiaal als lintjes, een goed gevulde EHBO-does en dergelijke.

Mentoren

Iedere klas wordt begeleid door een mentor. Deze wordt ingeschakeld bij de organisatie ter plekke. (In eerdere versies van de sportdag waren de mentoren ook verantwoordelijk voor de teamindelingen. Door de grote hoeveelheid mentoren en het parttime werken waardoor communicatie soms voor problemen zorgde, heeft de sectie LO besloten het indelen van teams weer zelf ter hand te nemen.)

Indelen

Voor de zaalsporten worden de leerlingen in teams ingedeeld. Voor iedere sport twee teams.

Er wordt doorgenomen wat de regels zijn en hoe je je dient te gedragen. In eerdere versies van deze sportdag was er een keuze. Dit gaf soms problemen omdat voor bijvoorbeeld volleybal geen team kon worden geformeerd. Nu doen alle teams alle sporten dus ben je dat pro-

Alles wordt bijgehouden

bleem kwijt. Er wordt een poule-indeling gemaakt. (Omdat dit schema erg groot is wordt het afgebeeld in de versie van dit artikel op de site van de KVLO.)

Bovenbouwleerlingen

Op het Coornhert Lyceum zijn geen BSM-klassen, dus is de begeleiding op de velden in handen van leerlingen uit de klassen 4vmbLO2 en 4V. In het kader van een onderdeel van de eindterm bewegen en regelen delen we deze leerlingen in.

(Minimaal twee door de leerling te kiezen rollen van instructeur, coach/begeleider, scheidsrechter/jurylid en organisator). Uit te voeren taken zijn:

- scheidsrechters
- organiseren (is ieder team daar waar het hoort te zijn?) (sporthal/zwembad)

- controle kleedkamers, gangen en tribunes (sporthal/zwembad)
- verzamelen en verwerken uitslagen (sporthal/zwembad)
- coachen van een team bij een van de drie onderdelen in de sporthal
- spelbegeleider in het zwembad
- coachen van een team in het zwembad (tweetal).

Er is een draaiboek waarin de taken staan omschreven. Vooraf is aan de leerlingen gevraagd waar hun voorkeur naar uitgaat.

Per klas wordt een lijst aangeleverd met daarop de uit te voeren taken vermeld.

Over het algemeen worden 4V-leerlingen die geen affiniteit hebben met het zelf lesgeven aan de eigen klas ingezet voor dit soort taken. De leerlingen die dat wel hebben, geven tijdens het gewone onderwijs les aan hun eigen klas. De 4vmbLO2-leerlingen moeten beide taken uitvoeren. Dat is onderdeel van hun examenprogramma.

Uiteraard heb je altijd leerlingen die niets leuk vinden om te doen. Die moeten echter hun verantwoordelijkheid nemen en de opgedragen taak naar behoren uitvoeren. Als voorbeeld noem ik: zorgen dat het materiaal daar blijft waar het hoort.

Voor deze sportdag zijn drie bovenbouwklassen nodig. De andere klassen worden ingezet tijdens de sportdag voor de tweede- en derdeklassen. De tweedeklassen doen atletiek; de derdeklassen hebben een survivalprogramma in een

Verwerking van de uitslagen door LO2-leerlingen

Estafette met bal

nabijgelegen recreatiegebied. Zo komt iedereen in de bovenbouw aan zijn regelende taken en is er ook sprake van een interesseverdeling. De leerlingen in de onderbouw hebben een evenwichtige verdeling waarin spel, zwemmen, atletiek en survivalachtige activiteiten aan bod komen.

Collega's

De mentoren van de klassen zijn aanwezig op de sportdag en worden gedurende een deel van de activiteiten ingezet. De resterende tijd kunnen ze besteden aan het aanmoedigen van hun leerlingen en deze in een andere setting aan het werk zien.

Een LO-collega is verantwoordelijk voor de instructie van de leerlingen in de regelende rollen.

De sectie is verantwoordelijk voor de materialen en de inrichting van de sporthal. Dit wordt op zondagmiddag voorafgaand aan de sportdag met zijn allen gedaan. Voor het helpen opruimen worden de 4vmbOLO2- en 4V-leerlingen medeverantwoordelijk. De accommodatie moet weer in dezelfde staat worden afgeleverd als we hem hebben aangetroffen.

Dat opbouwen gebeurt ook onder leiding van een LO-collega in het zwembad. Omdat daar geen mogelijkheid is om vooraf op te bouwen, helpen de begeleiders daarbij mee.

De sectie is maandag om 07.00 uur in het sportcomplex aanwezig. Om kwart over acht krijgen de begeleidende leerlingen hun laatste instructie. Om 9.00 uur barst de sportdag los.

Minimaal één LO-docent is ambulante

en springt bij waar nodig.

Natuurlijk staat de sportdag vermeld in de jaarkalender, maar we maken nog extra reclame om zoveel mogelijk docenten naar de locatie te krijgen. Dat waarden leerling zeer.

Evalueren/beoordelen

Bij zo'n grote sportdag loop je altijd tegen zaken op die aanpassing behoeven. Het is daarom belangrijk met alle

stelt. We willen namelijk duidelijk hebben of de communicatie goed is geweest en de informatie volledig en op tijd.

Datzelfde vragen we ook aan de mentoren. Met name of de instructies die we ze hebben gegeven duidelijk was.

De mentor vraagt enkele leerlingen uit zijn klas of ze een kort impressieverslag willen schrijven. Zo'n verslag kan worden gebruikt voor het informatieboekje. Zo krijgen ouders ook een idee wat hun kind heeft gedaan.

Aan de hand van enkele criteria wordt beoordeeld of de LO2-leerlingen hun taken op niveau hebben uitgevoerd. Zij krijgen voor hun activiteiten een cijfer. Bij de 4V-leerlingen wordt gekeken of de taken 'naar behoren' zijn uitgevoerd.

Slot

Een grote sportdag als deze heeft vele haken en ogen. Op alle momenten kan iets mis gaan zowel in de voorbereiding als tijdens het evenement zelf. Door zorgvuldige planning en communicatie samen met een goede evaluatie valt echter veel uit te sluiten. Het is heel erg

Ja, het is druk...

geledingen die hebben meegedaan te evalueren. In het kader van dit artikel zoom ik in op de evaluatie van de begeleiders.

Op een zelfevaluatie vullen de bovenbouwleerlingen in wat ze van de dag en hun taak hebben gevonden. Ze schrijven ook een verslagje naar aanleiding van enkele vragen die de sectie LO aan ze

prettig als iedereen met een goed gevoel terugkijkt op een enerverende dag.

Met dank aan de sectie LO van het Coornhert Lyceum in Haarlem.

Foto's: Arjen Gutker de Geus

Correspondentie: hansdijkhoff@telfort.nl

Leerlingen op het parcours van de wereldkampioenschappen

Vrijdag 29 augustus 2008 is de scholentriathlon voor de zesde keer in de geschiedenis van start gegaan. Leerlingen van scholen uit heel Nederland komen naar Almere Haven om mee te doen aan de scholentriathlon georganiseerd door de Meergronden samen met Echnaton en de Stichting Holland Triathlon. Door: Maarten Massink

UPC Holland Triathlon Almere 29/30-08-2008

Uitslag Scholenklassement (eerste vijf)

Plts	School	Aantal Scorers	Totaal Tijd
1	Baken park lyceum	10	10:27:48
2	Helen Parkhurst	10	10:46:05
3	Meergronden	10	10:52:09
4	Echnaton	10	11:10:59
5	OVC	10	11:12:39

Het was een bijzondere editie omdat ook de wereldkampioenschappen van 2008 op hetzelfde parcours werden gehouden. Leerlingen mochten als eerste atleten het parcours een dag eerder gebruiken voor de scholentriathlon en in de wedstrijd baan in buitenwater zwemmen en vervolgens door het grote stadion fietsen en lopen en finishen. Een ware belevenis voor een scholier om een dag van te voren op het parcours van de wereldkampioenschappen te mogen presteren. Zowel voor de prestatiegerichte deelnemer als de recreatief ingestelde atleet een moment om nooit te vergeten.

Groei

Ieder jaar groeit het aantal deelnemers en het aantal deelnemende scholen. Dit jaar zijn er 285 deelnemers aan de start verschenen van veertien verschillende scholen waarvan zeven uit Almere. Het OVC leverde de meeste leerlingen. Zij hebben LO als examenvak. Voor deze leerlingen is de scholentriathlon onderdeel van hun lesprogramma. Van de andere scholen waren de meeste deelnemers afkomstig van de Meergronden en daarna van het Baken uit Almere.

Vanwege het grote aantal deelnemers moest er in twee groepen gestart worden. Eerst de bovenbouw- en daarna de onderbouwleerlingen. Vanaf de vertrekplaats van de veerboot naar Huizen werd er vanaf de vlonder in het water gesprongen en naar de

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Foto 1: Opening

Foto 2: Voor iedereen

Zes klassementen

Er is een klassement opgemaakt voor zes categorieën: jongens, meisjes onderbouw en bovenbouw en dames en heren. Daarnaast is een scholenklassement bijgehouden waarbij de tien snelste tijden van de school worden opgeteld om te kunnen vergelijken met de tijden op de hele triathlon. Voor iedere deelnemer is er een medaille, een T-shirt en een atletenbuffet na afloop. Het Bakenspark heeft dit jaar de wisselbeker weer overgenomen van het Candea college uit Arnhem dat vorig jaar deze prijs in ontvangst nam. De prijzen zijn overhandigd door wethouder jeugdzaken Mw. Johanna Haanstra en overste Bosma van de landmacht.

Ook voor mbo-scholieren

Dit jaar in 2009 is er weer gelegenheid voor scholen uit heel Nederland om deel te nemen aan de scholentriathlon, die gehouden wordt op vrijdag 28 augustus op het parcours van de Holland Triathlon in Almere Haven. Deelname is geheel gratis en is zowel bedoeld voor de prestatiegerichte als de recreatiegerichte scholieren van voortgezet onderwijs. Er mogen dit jaar ook mbo-scholieren meedoen. Op 22 juni wordt er een clinic verzorgd door atleten van de Stichting Holland Triathlon in Almere waar leerlingen gratis aan mee mogen doen. Dit is niet verplicht als je aan de scholentriathlon mee wilt doen, maar wel een extra service voor de geïnteresseerden. De uitslageninformatie en heel veel foto's zijn te zien op de website van de Stichting Holland Triathlon, www.scholentriathlon.nl en de website van de school www.meergronden.nl, klik naar de school, klik op nieuws en dan scholentriathlon.

pannenkoekenboot in de haven gezwommen waar via de grote wedstrijdtrap de deelnemers weer aan de kant klommen. Daarna fietsen richting Stichtse brug en terug, gevolgd door lopen via het stadion naar de dijk richting 'Kromslootpark' en weer terug om te finishen in het stadion in de havenkom.

Correspondentie:

m.massink1@chello.nl

► EN VERDER

Oproep tot inventarisatie

Het gaat goed met BSM!

In het jaar 2009 bieden 136 scholen havo/vwo het eindexamenvak Bewegen Sport en Maatschappij aan voor zover bekend. Vanuit de KVLO en SLO wordt geprobeerd om een volledig overzicht te krijgen van alle scholen die BSM aanbieden. Door: Guus Klein Lankhorst

In een database verzamelen we namen, adressen en dergelijke zodat het bijvoorbeeld mogelijk wordt om mensen persoonlijk uit te nodigen voor studiedagen.

Ook kan eenvoudig de nieuwste informatie met betrekking tot ontwikkelingen op BSM-gebied worden verspreid. En kunnen onderlinge contacten gelegd worden en

informatie uitgewisseld worden. Vandaar het verzoek om de lijst te controleren en eventueel te verbeteren en/of aan te vullen. Gegevens kunt u mailen aan ondergetekende.

1 Alkmaar	OSG Willem Blaeu
2 Almelo	Canisius
3 Almelo	CSG Het Noordik
4 Almere	Bakens Park Lyceum
5 Almere	Daltonschool Helen Parkhurst
6 Almere	Oostvaarderscollege

7 Alphen aan de Rijn	Ashram College	57 Haarlem	Schoter SG	106 Silvolde	Almende College
8 Alphen aan de Rijn	Scala College	58 Harderwijk	RSG Slingerbos	107 Sneek	Bogermancollege
9 Amersfoort	't Atrium	59 Haren	Zernike College	108 Sneek	RSG Magister Alvius
10 Amersfoort	Ger. SG Guido de Brès	60 Heerenveen	OSG Sevenwolden	109 Spijkenisse	Penta College loc. A.
11 Amstelveen	Amstelveencollege	61 Heerhugowaard	Trinitas		Merula
12 Amsterdam	Caland Lyceum		College	110 Spijkenisse	Penta College loc. Blaise
13 Amsterdam	Fons Vitae Lyceum	62 Heerlen	Bernardinus College		Pascal
14 Apeldoorn	CSG de Heemgaard	63 Heerlen	Sintermeerten College	111 Steenwijk	RSG Steenwijk
15 Apeldoorn	Kon. Scholengemeenschap	64 Hellevoetsluis	GSG Helinium	112 Terneuzen	SSG De Rede
16 Assen	Dr. Nassaucollege	65 Hellevoetsluis	Penta College loc.	113 Terneuzen	Zeldenrust Steelantcollege
17 Assen	CS Vincent van Gogh		J.v. Liesveldt	114 Tiel	RSG Lingecollege
18 Baarn	Baarnsch Lyceum	66 Hengelo	OSG Bataafse Kamp	115 Tilburg	Beatrix College
19 Bergen op Zoom	RSG 't Rijks	67 Hengelo	SG Twickel	116 Veendam	OSG Winkler Prins
20 Best	Heerbeek College	68 Hilversum	Comenius College	117 Veenendaal	Ichthus College
21 Breda	Markenhage	69 Hoensbroek	St. Jans College	118 Venlo	College den Hulster
22 Breda	Prisma College loc.	70 Hoogeveen	Roelof van Echten College	119 Voorburg	College het Loo
	Graaf Engelbert	71 Hoogezand	Aletta Jacobs College	120 Wassenaar	Adelbert College
23 Buitenpost	Lauwers college	72 Hoorn	Codernicus SG	121 Weert	Bisschoppelijk College
24 Capelle aan de IJssel	Comenius	73 Hoorn	SG Tabor loc. Oscar	122 Wijchen	Maaswaalcollege
	College		Romero	123 Woerden	Kalsbeek College
25 Castricum	J.P. Thijssse College	74 Hoorn	SG Tabor loc. Werenfridus	124 Woerden	Minkema College
26 Culemborg	O.R.S Lek en Linge	75 Horst	Dendron College	125 Zaandam	St. Michael College
27 Delft	Christelijk Lyceum	76 Huizen	Erfgooierscollege	126 Zaandam	Zaanlands Lyceum
28 Delft	Sint Stanislascollege SCW	77 Kampen	Ichthus College	127 Zeist	Openbaar Zeister Lyceum
29 Delfzijl	Fivelcollege vanaf 2009	78 Kampen	SG Pieter Zandt	128 Zetten	Hendrik Pierson college
30 Den Haag	Chr. College De Populier	79 Kerkrade	College Rolduc	129 Zoetermeer	Erasmuscollege
31 Den Haag	Segbroek College	80 Leeuwarden	OSG Piter Jelles	130 Zoetermeer	Picasso Lyceum
32 Den Helder	S.A.V.O.		Montessori	131 Zutphen	Baudartius College
33 Deventer	Etty Hillesum	81 Leiden	Da Vinci College loc.	132 Zwijndrecht	Develsteincollege
34 Doetinchem	Ludger College		Leonardo	133 Zwolle	Agnieten College
35 Dokkum	Dockinga College	82 Maassluis	Accent College Reviusplein	134 Zwolle	Greijdanus College
36 Dordrecht	Stedelijk Dalton Ly. loc.	83 Maastricht	Porta Mosana	135 Zwolle	Thomas a Kempis college
	Kapteijnweg	84 Maastricht	St. Maartens College	136 Zwolle	Thorbecke Sg
37 Dordrecht	Stedelijk Dalton Ly. loc.	85 Meerssen	Stella Maris College		
	Overkampweg	86 Middelburg	CSW H/V		
38 Drachten	OSG Singelland Drachtster	87 Middelharnis	RSG Middelharnis		
	Lyceum	88 Naaldwijk	ISW Naaldwijk		
39 Driehuis	Noordzee College loc.	89 Nieuwegein	Oosterlicht College		
	Ichthus HAG	90 Nieuw Vennep	Herbert Vissers College		
40 Ede	Pallas Athene College	91 Nijmegen	Stedelijke S.G. Nijmegen		
41 Eersel	Rythovius College	92 Nijverdal	Chr. SG Reggestyn		
42 Eindhoven	Lorentz Casimir Lyceum	93 Oldenzaal	Twents Carmel Col. loc.		
43 Emmeloord	Zuyderzee College		Lyceumstraat		
44 Emmen	Esdal College	94 Oldenzaal	Twents Carmel College loc.		
45 Emmen	Hondsrug College		Thij		
46 Enschede	Stedelijk Lyceum	95 Oostburg	Zwin college		
	Kottenpark	96 Oss	Maasland College		
47 Enschede	Stedelijk Lyceum Zuid	97 Oss	Mondriaan College		
48 Etten Leur	Kath. SG Etten Leur	98 Oud-Beijerland	RSG Hoeksche Waard		
49 Goes	Calvijn College	99 Oudenbosch	Markland College		
50 Goes	Ostrea Lyceum	100 Purmerend	Da Vinci College		
51 Gorinchem	Lyceum Oudehoven	101 Purmerend	Purmerendse Sg oc. Jan		
52 Groningen	Gomarus College		van Egmond		
53 Groningen	Röling College	102 Roosendaal	Gertrudis College		
54 Groningen	Wessel Gansfortcollege	103 Roosendaal	Jan Tinbergen College		
55 Grootebroek	Martinus College	104 Rotterdam	Wolfert van Borselen		
56 Haaksbergen	Assink Lyceum	105 Sassenheim	Rijnlands Lyceum		

Sportdagen in Lelystad: een kijkje in de keuken

Samen kun je meer dan alleen

In Lelystad verzorgt de centrale vakgroep de lessen bewegingsonderwijs voor de scholen voor basisonderwijs en speciaal basisonderwijs. Al 22 jaar verzorgt deze vakgroep diverse kampen en sportdagen. Vanuit het motto 'samen kun je meer dan alleen' worden sportdagen aangeboden, die door een individuele school niet te realiseren zijn. De scholen wordt veel werk uit handen genomen.

Door: Edo Oosting, André Postma, Simone de Vries

De afgelopen jaren heeft de samenwerking geresulteerd in een viertal sportdagen: een survival sportdag, een spelletjesdag, een atletiekdag en een watersportdag. Dit is een unieke voorziening op het gebied van bewegingsonderwijs. Jaarlijks nemen gemiddeld 5.500 kinderen deel, van circa 35 scholen. In dit artikel wordt uiteengezet wat wij in Lelystad doen en hoe we dat organiseren.

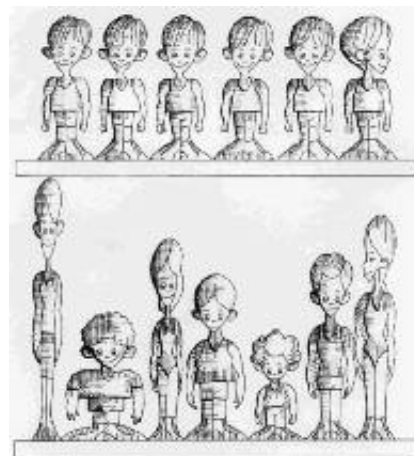
Het sportdagenaanbod

De scholen kunnen zich door middel van een nieuwsbrief inschrijven voor vier sportdagen. De sportdagen zijn zo gekozen dat er voor iedere leeftijdsgroep een aanbod is. Scholen kunnen aangeven of zij een combinatie van sportdagen willen, waardoor de hele school op dezelfde dag aan het sporten is of dat zij juist op verschillende dagen ingepland willen worden.

De aanwezigheid van de vakleerkracht bij de activiteiten is van grote waarde, maar ook zonder vakleerkracht kunnen de scholen prima uit de voeten. Van iedere sportdag ontvangt de school een draaiboek, op basis waarvan zij eenvoudig de sportdag kunnen organiseren.

Afgelopen jaren zijn er voorlichtingsbijeenkomsten geweest voor de deelnemende scholen. Hier krijgen zij uitleg over de organisatie, de onderdelen en de afspraken die noodzakelijk zijn om te zorgen dat alle sportdagen soepel verlopen.

Over het algemeen zijn deze bijeenkomsten goed bezocht en hebben ze hun nut zeker bewezen. Deze bijeenkomsten komen dan ook ieder jaar terug. Tijdens de bijeenkomst krijgt de school het nieuwe, actuele draaiboek en de eventueel bijbehorende diploma's. Daarnaast kunnen de scholen altijd terecht bij de vakleerkracht of zaalcoördinator. Tevens is alle informatie sinds kort terug te vinden

Logo vakgroep

op de website van de vakgroep: <http://bewegingsonderwijslelystad.nl>. De website is nog niet helemaal af, maar wel de moeite van het bekijken waard! De sportdagen kosten ca. € 1,10 per deelnemend kind, hierbij geldt een minimaal bedrag van € 50,00 per sportdag, tevens wordt een borg van € 100,00 berekend.

Spelletjesmiddag/ochtend

FOTO: LEON VAN DER VEEN

Parachute bij de spelkar

Deze sportdag is geschikt voor de jongste kinderen van de school. De spelletjeskar bevat een pakket met twaalf spelletjes die bij de school gespeeld kunnen worden, maar bijvoorbeeld ook in combinatie met de atletiekdag op de atletiekbaan of op een andere locatie. Er kunnen ongeveer 120 kinderen deelnemen. De school heeft de hele dag de kar ter beschikking.

Wat wordt er aangeboden?

De vakgroep ontwikkelt de spelletjes en verzorgt de benodigde materialen. De vakgroep zorgt voor een draaiboek met uitleg over het klaarzetten van de spelletjes en de organisatie van de spelletjesdag. Het draaiboek wordt, net als de diploma's voor ieder kind, tijdens de verplichte instructiebijeenkomst uitgedeeld. 's Ochtends om half acht rijdt een vakleerkracht de spelletjeskar naar de gewenste locatie en plaatst de kar op de door school aangegeven plek. Afspraken hiervoor liggen vast in het aangeleverde draaiboek. Aan het eind van de dag, rond half vier, wordt de kar weer opgehaald en worden de nodige materialen weer aangevuld of gerepareerd.

Wat moet een school zelf nog regelen?

- Indeling van de leerlingen.
- Klaarzetten en opruimen van materiaal.
- Eén á twee begeleiders per onderdeel.
- Eten en drinken in de pauze.

Atletiek sportdag

Atletiek sportdag

Deze sportdag duurt een dagdeel, dus een ochtend of een middag. Aan de sportdag kan per school door maximaal 160 kinderen vanaf groep vijf worden deelgenomen. De woensdag wordt in principe niet ingepland om de sportdagen zo efficiënt mogelijk te organiseren, op de andere dagen van de week kunnen twee scholen gebruik maken van de klaargezette materialen.

Wat wordt er aangeboden?

Zeven atletiekonderdelen (eventueel dubbel uitgezet) op de atletiekbaan, zodat er per onderdeel twaalf kinderen kunnen deelnemen. De onderdelen zijn: 60 meter sprint, hoogspringen, verspringen, balwerpen, kogelstoten, hordeloop en 400 meter loop. Als er een vakleerkracht aanwezig is kan ook het speerwerpen opgenomen worden in het programma. Alle onderdelen duren vijftien minuten en er is één keer pauze van vijftien minuten voor wat drinken.

De vakgroep regelt de huur van de atletiekbaan en materialen, modellen van scorelijsten en diploma's voor alle kinderen. Ook hier krijgen de scholen tijdens de instructiebijeenkomst het draaiboek met de uitwerking van de volledige sportdag en organisatie. Verder staan er 's ochtends om half acht twee vakleerkrachten op de atletiekbaan om de onderdelen uit te zetten. Afspraken hiervoor staan ook in de draaiboeken. Aan het eind van de dag worden de materialen opgeruimd door de school en ingeëruimd door de vakleerkracht. Hij/zij controleert het terrein en de accommodatie en sluit de atletiek baan weer af.

Wat moet een school zelf nog regelen?

- Indeling van de leerlingen.
- Regelen van begeleiders, één á twee per onderdeel.
- Twee personen voor hulp bij het klaarzetten of afbreken.
- Vervoer naar en van de atletiekbaan.
- Eten en drinken in de pauze.

Survival sportdag

Lussenbrug

De sportdag duurt een dagdeel, dus een ochtend of een middag. De woensdag wordt in principe niet ingepland. Aan de sportdag kan per school door maximaal 144 kinderen vanaf groep vijf worden deelgenomen. In verband met eventuele blauwalg wordt de survival gepland in de periode mei tot half juni.

Wat wordt er aangeboden?

Twaalf spannende survivalonderdelen op een survivalparcours in het Zuigerplaspark. De organisatie is zo dat 24 groepen van zes kinderen tegelijkertijd aan het werk zijn. De tijden zijn: een ochtendprogramma van negen tot twaalf uur, een middagprogramma van kwart voor een tot kwart over drie.

Survival kar

De vakgroep regelt de vergunningen bij Staatsbosbeheer, survival-diploma's en alle materialen voor de onderdelen. Ook hier is weer instructie door middel van een draaiboek voor ouders en begeleiders. Verder zijn iedere ochtend om half zeven, drie vakleerkrachten aanwezig om met hulp van twee mensen van de school, de survivaltocht uit te zetten. Rond acht uur is het opzetten klaar en wordt de verantwoordelijkheid overgedragen aan de school die de sportdag verder uitvoert. Afspraken hiervoor liggen vast in het aangeleverde draaiboek.

FOTO: ANDRÉ POSTMA

Bandenbrug

Aan het eind van de dag wordt er door drie vakleerkrachten om half vier begonnen met het afbreken van de onderdelen, ook weer geholpen door de mensen van school. Rond kwart over vijf zijn de materialen weer terug bij de opslagplaats. Eventuele reparaties moeten dan nog gebeuren. Materialen liggen klaar op een survivalkar die een vakleerkracht ophaalt en wegbrengt.

Wat moet een school zelf regelen?

- Twee mensen verplicht aanwezig bij het klaarzetten of bij het opruimen!
- Indeling van de leerlingen/lijsten.
- Eén á twee begeleiders per onderdeel.
- Vervoer naar en van het Zuigerplaspark.
- Eten en drinken in de pauze.

Watersportdag

FOTO: LEON VAN DER VEEN

Watersportdag

De sportdag duurt een dagdeel, dus een ochtend of een middag. Aan de sportdag kan per school door maximaal 60 kinderen uit groep zeven en acht worden deelgenomen. De watersportdag wordt altijd in de maand september aangeboden. Zwemdiploma en aanwezigheid van een vakleerkracht is verplicht!

Wat wordt er aangeboden?

Tien spannende wateractiviteiten bij de jachthaven 't Oppertje' bij recreatieplas 'het Bovenwater'. In deze organisatievorm zijn tien groepen van zes kinderen tegelijkertijd aan het werk. Het programma duurt ongeveer drie uur. Er is een ochtendprogramma van negen tot twaalf uur en een middagprogramma van half één tot half vier.

Zeilen, waterfietsen en kanoën is mogelijk, maar de school moet zelf de boten en eventuele instructeurs regelen. De vakgroep regelt alle materialen en instructie door middel van het van tevoren uitgereikte draaiboek. De vakleerkrachten van de deelnemende scholen organiseren met elkaar het vervoer, opzetten en afbreken van de onderdelen.

Wat moet een school zelf regelen?

- Drie mensen verplicht aanwezig bij het klaarzetten en het opruimen!
- Indeling van de leerlingen/lijsten.
- Eén á twee begeleiders per onderdeel.
- Vervoer naar en van het Bovenwater.
- Eten en drinken in de pauze.

Organisatie

Binnen de vakgroep wordt gewerkt met een specifieke taakverdeling en er wordt geprobeerd gebruik te maken van elkaars sterke punten. De voorbereidingen voor de diverse sportdagen liggen dan ook bij verschillende werkgroepen. Binnen iedere werkgroep is een vakleerkracht coördinerend, hij/zij neemt het voortouw, de andere werkgroepleden werken mee.

Voor het opzetten en afbreken van de sportdagen wordt met elkaar een rooster gemaakt, waarbij alle vakleerkrachten ingezet worden. Sinds 2008 probeert de vakgroep bij deze activiteiten ook stagiaires van de diverse middelbare scholen, Cluster-4 scholen en de mbo opleiding een plaats te geven.

De populariteit van de sportdagen is te danken aan een aantrekkelijk programma dat ieder jaar vernieuwd wordt. Daarbij hoeven de scholen zelf weinig te organiseren: de vakgroep bedenkt de sportdagen, werkt de draaiboeken uit, verzorgt alle benodigde materialen en is aanwezig bij het opzetten en afbreken van de sportdagen. De kosten kunnen laag worden gehouden, doordat alle inkomsten ingezet worden voor deze vier sportdagen. Het is mogelijk grote materialen aan te schaffen, die een school alleen nooit zou kunnen bekostigen.

In de periode van de sportdagen wordt van de vakleerkrachten veel extra inspanning gevraagd voordat hun lesdag gaat beginnen. Dankzij hun inzet en de bereidheid zich niet alleen voor hun eigen school maar ook voor andere scholen in te zetten is het mogelijk deze sportdagen aan te bieden.

Vakgroep bewegingsonderwijs Lelystad

Deelname

In 2001 is de Stichting Bewegingsonderwijs Lelystad (SBL) opgericht om alle materialen en geldstromen die gemoeid zijn met de organisatie van alle activiteiten van de vakgroep te formaliseren. Ieder jaar in de maand mei ontvangen alle scholen de nieuwsbrief van de SBL. Hierin worden de scholen voorgelicht over de inhoud en kosten van de schoolkampen, sportdagen en andere activiteiten. Door middel van het inschrijfformulier kunnen zij aangeven aan welke activiteiten zij deel willen nemen. Eind mei ontvangen zij de planning, zodat de activiteiten opgenomen kunnen worden in de jaarkalender van het volgende schooljaar.

Er is een verschil tussen de scholen met vakleerkracht en de scholen zonder vakleerkracht:

- een school met vakleerkracht stelt de vakleerkracht beschikbaar voor de vakgroep bewegingsonderwijs. Het gaat hierbij om 35% van de niet lesgebonden tijd en de deskundigheidbevordering. Op deze manier wordt de vakgroep en het vakgroeplid in staat gesteld onder andere sportdagen, kampen en studiedagen te organiseren
- scholen zonder vakleerkracht betalen een contributie van € 500,00 per jaar. Deze bijdrage is gebaseerd op de uren die besteed worden door de vakgroepleden en de coördinator. Deze bijdrage is onafhankelijk van het aantal activiteiten waaraan wordt deelgenomen.

Bovenstaande wordt door de betrokken scholen en schoolbesturen breed gedragen. Dit stelt de vakgroep in staat de kwaliteit hoog en de prijs laag te houden.

Middelen

De benodigde materialen voor de vier sportdagen voor 120 tot 240 kinderen worden door de SBL aangeschaft, onderhouden, vervangen en vernieuwd. De gemiddelde waarde van elke sportdaguitrusting is

circa € 2.500,00. Daarnaast wordt regelmatig materiaal gehuurd of gebruikt uit de andere activiteiten van de Stichting.

De exploitatiekosten, afschrijving en vervanging worden door de gebruikers opgebracht.

Tot slot

Wij zijn in dit artikel ingegaan op hoe wij, als vakgroep, de sportdagen in Lelystad organiseren. Dit is alleen mogelijk door intensief en vanuit een gezamenlijk doel en een gezamenlijke visie samen te werken met onze besturen en scholen.

Het resultaat is dat we voor alle kinderen in de basisschoolleeftijd en de kinderen van de speciaal onder-

wijsscholen fantastische sportdagen hebben, waar iedereen met veel plezier op terugkijkt!

De auteurs

Edo Oosting, vakleerkracht bewegingsonderwijs binnen het (speciaal) basisonderwijs.

André Postma, vakleerkracht bewegingsonderwijs binnen het praktijkonderwijs.

Simone de Vries, beleidsmedewerker bewegingsonderwijs bij de gemeente Lelystad.

Correspondentie:

vakgroep@andrepostma.demon.nl

R ► AFDELINGEN

NOORD-HOLLAND

Website Noord-Holland

Sinds kort is de afdeling Noord-Holland op de volgende site te vinden, www.kvlonh.nl

Hier kunt u informatie vinden over te houden of gehouden activiteiten, foto's van de activiteiten en bijvoorbeeld ook routebeschrijvingen naar de verschillende bijscholingen.

Houd deze site dus in de gaten, ook voor de laatste informatie.

Zuid-Afrika, n baie wonderlik land!

Met dit artikel krijgt u een kijkje in het 'nieuwe' leven van een derdejaars ALO-student in Genadendal, die het afgelopen half jaar als een soort opleidingsdocent werkte op drie basisscholen met sportcoördinatoren (de docenten LO) en ook werkte op stukken grond die hier doorgaan voor voetbalvelden, met een bal die hier toch wel echt rond is. Door: Geertje Wessels

De meest aandoenlijke koppies rennend op een droog stukje grond, achter een voorwerp aan wat door moet gaan voor bal en ikzelf genietend van deze vreugde die zo'n simpel voorwerp kan veroorzaken. Dat was een droom van mij een aantal jaren terug. Een stage in het buitenland en als het even kan ergens in Afrika. Dromen kwamen uit! Ik ben net terug uit Zuid-Afrika en ik liep stage als derdejaars student van de ALO Nijmegen.

Voorstellen

Mijn naam is Geertje Wessels en ik behoor tot de eerste lichting studenten van de ALO in Nijmegen. De hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) heeft al een aantal jaren een nauwe samenwerking met de University of the Western Cape (UWC). Er zijn veel studenten van de HAN werkzaam in het Theewaterskloof gebied. Er lopen veel projecten en een van de projecten is

het Sports For All project. Samen met SGM-studenten (Sport, Gezondheid en Management) proberen ALO-studenten een betere sportinfrastructuur te creëren. Het is een meerjarenproject en om het half jaar

komen er nieuwe studenten. Van eind augustus (21 augustus vertrok mijn vliegtuig vanuit Amsterdam) tot eind januari is het mijn beurt geweest om mijn steentje bij te dragen aan de projecten in en rondom Genadendal. Genadendal is een klein dorpje op anderhalf uur afstand van Kaapstad. De gemeenschap is gewend aan studenten uit Nederland, maar je blijft als een van de weinige 'blanke' opvallen. Mijn naam is veranderd in Grietjie (uitgesproken op zijn Afrikaans als Griekie), want anders is mijn naam niet uit te spreken voor alle kinderen. De vraag blijft bestaan of de mensen mij serieus nemen als ze me vergelijken met Grietjie uit het sprookje Hans en Grietjie,

Een paar voetballetjes

Smidt en in uniform

maar het levert tot nu toe alleen maar hilariteit op als ze mijn naam horen. Mijn naam wordt ook dagelijks over de straten geroepen als ik een rondje door Genadendal loop of als ik naar de verschillende basisscholen ga. Overlevingstip één is dus zwaaien. Ook al heb je geen idee wie je roept of wie je tegenkomt: altijd zwaaien en vriendelijk lachen. Overlevingstip twee is stenen op zak hebben als je gaat hardlopen voor het geval één van de waakhonden je kuit aanziet voor een lekker stuk vlees. En om de lijst met overlevingstips maar meteen compleet te maken: tip drie zegt dat het handig

Hier was het best fris

is om kaarsen en lucifers in huis te hebben liggen voor het geval dat de stroom uitvalt. Heb je deze drie tips begrepen dan kan je aan de slag met de projecten.

Drie projecten

Ik ben bezig geweest met drie projecten. Mijn hoofdproject als ALO-student is om sportlessen terug te krijgen op de drie verschillende basisscholen hier in de omgeving. Ik werk op de L.R. Schmidt in Genadendal, op de Greyton Primêr in Greyton en op de Berea Primêr in Bereaville. Zowel Greyton als Bereaville liggen op ongeveer vijf kilometer afstand van Genadendal en het is absoluut geen straf om door het mooie landschap met bergen, bermen en de meest mooie luchten naar deze scholen te rijden. Het doel is om de projecten **sustainable** te maken zodat de gemeenschap hier zonder mijn hulp verder kan gaan. Ik geef dus niet zelf de sportlessen op de scholen. Het liefst zien de Afrikanen dat wel; zelf zijn ze liever lui dan moe (uitzonderingen daargelaten). Ik laat het lesgeven over aan de sportcoördinatoren die worden betaald vanuit het departement van Sport en Recreatie. Er zijn zes sportcoördinatoren in de omgeving van Genadendal en zij zouden de sportlessen moeten geven op de scholen. Let vooral op de woordkeuze voor zouden, want in de weken dat ik hier zat heb ik slechts de eer gehad om één week met ze te werken. De redenen waarom ze niet komen? Een persoonlijk probleem met de directeur van de L.R. Schmidt, ze hebben geen van allen een auto om naar Bereaville en Greyton te rijden (Lopen is veelal geen optie voor ze, omdat

ze niet fit zijn. In mijn ogen is dat ook niet raar als je met zijn vieren twee pakken koekjes naar binnen werkt in je pauze). En als het regent dan komen ze niet. Afrikanen zijn van suiker gemaakt en komen standaard niet opdagen voor vergaderingen en andere afspraken wanneer het regent. Dit cultuurverschil kan voor frustratie zorgen, maar vanaf het begin is aan alle studenten het volgende duidelijk gemaakt al rijdend

Let op blote voeten

langs de Townships aan de rand van Kaapstad: *There are no problems in South Africa, there are only challenges. Don't bring problems, bring solutions.* Met deze zienswijze is dit cultuurverschil geen probleem meer, maar een uitdaging!

Opleiden sportcoördinatoren

Het is moeizaam met de sportcoördinatoren te werken. De sportcoördinatoren hebben zich niet voorbereid. De reden: ze gingen er

vanuit dat ik de les zou geven. Met een voetbal en veertig kinderen laat ik ze zien hoe je een les wel zou kunnen geven. Aangezien ik een **sustainable** (Verskoon my, ek kan nie vind die Nederlandse woord nie.) project wil hebben is dit gemak voor hen van korte duur. De les erop geef ik een voorbeeldles. Voor vijf sportcoördinatoren heb ik een vijftal activiteiten laten zien. Elke sportcoördinator zet ik bij een activiteit neer die ze moeten leiden (soms lijkt het eerder op lijden). Op deze manier probeer ik te laten zien hoe je alle kinderen actief kan laten bewegen en hoe makkelijk het voor de docenten kan zijn, omdat ze dan niet in hun eentje hoeven les te geven. Aan mijn schrijfstijl kunnen jullie waarschijnlijk wel aflezen dat ik erg geschrokken ben over de manier van lesgeven. Als huiswerk heb ik de sportcoördinatoren opdracht gegeven om de les van de dag erna voor te bereiden voor de basisschool in Bereaville. De dag erna blijkt maar weer dat ik te maken heb met sportcoördinatoren die weinig betrokken, lui en ongemotiveerd zijn. Wederom heeft geen van de sportcoördinatoren zich voorbereid.

We doen toch dezelfde les als gisteren? Ja, dat is prima, maar welke materia-

len heb je nodig, wie doet wat en welke doelen wil je bereikt hebben aan het einde van de les? Na dat duidelijk gemaakt te hebben met elkaar en het veld uitgezet te hebben (hoe is het mogelijk dat ze alle vier de activiteiten op dezelfde plek en ook nog eens op het slechtste stukje van het veld willen uitzetten?) word ik toch positief verrast. Eerlijk is eerlijk, ze zijn goed bezig. Ze hebben een leuke warming-up, de groepen zijn snel ingedeeld en de kinderen enthous-

Onze truck en onze huisjes

siast en actief bezig. Ik hoor zelfs aanwijzingen die erop wijzen dat er geprobeerd wordt om een doel te bereiken. Op deze simpele manier werkt het dus wel! Ook twee sportcoördinatoren zeggen dat ze het een leuke dag vinden! Deze kleine winst die geboekt is, is een grote winst voor Afrikaanse begrippen dus dat biedt hoop voor de toekomst! Daarnaast is er afgesproken dat ze elke week bij elkaar komen voor een meeting om de lessen van die week voor te bereiden en om de lessen van de week ervoor te evalueren. Dit is natuurlijk alleen het plan. Ik hoop dat ze, door het dutje dat ze nodig hebben na een dag 'hard' werken, dit niet vergeten en dus de komende weken deze lijn kunnen doorzetten.

Tijdens het werken met de sportcoördinatoren kom ik er achter dat het grootste probleem ligt in de structuur van de manier waarop ze werken. Er is nauwelijks communicatie tussen de sportcoördinatoren onderling terwijl ze wel moeten samenwerken. De hoofdsportcoördinator is zelf de meest ongemotiveerde en met die houding beïnvloedt ze de anderen op een negatieve manier. Zij beslist wie, wanneer en waar gaat werken.

Dit laat ze echter niet aan de anderen weten dus of niemand staat 's ochtends klaar voor taxi Grietjie of ze staan met zijn zessen klaar om opgehaald te worden. Beide manieren werken natuurlijk niet.

Water Safety

Om hoe dan ook iets achter te laten waar de scholen de komende jaren iets mee kunnen ben ik bezig geweest met een Water Safety Workshop. Ik heb een plan geschreven dat op dit moment vanuit het Engels vertaald wordt in het Afrikaans. De oudere kinderen spreken goed Engels, maar de jongeren die spreken alleen Afrikaans. Maak nie saak nie, want ek praat n bietjie Afrikaans. Een half jaar geleden is er een jongen verdronken in de dam en de vraag van de gemeenschap over ongelukpreventie en wat te doen in het geval van een

ongeluk, is groot. Met mijn ervaring als PADI Divemaster heb ik theorielessen gegeven zowel als praktijklessen.

Het hoogtepunt van de water safety lessen was toch de toets die ik graad 6 (groep op Berea Primer) heb laten maken.

Mijn plan is vertaald naar het Afrikaans en de kinderen hebben dat bestudeerd. Aan de hand daarvan heb ik de kinderen een aantal vragen laten beantwoorden. De kinderen konden niet bij elkaar spieken. Ik had alles door dus ze hebben de toets echt in hun eentje gemaakt!

Ik kon de kinderen, de docent, de directeur en mijzelf feliciteren: iedereen geslaagd! Het laagste cijfer een 6,4 en het hoogste cijfer een 9,4!

Een prachtig einde van prachtige werkzaamheden met deze kinderen. Het plan laat ik hier zodat ze in de toekomst nog gebruik kunnen maken van deze workshop.

Voetbal

Met mijn derde project kom ik terug op mijn droom in mijn inleiding van dit artikel. Mijn derde project is voetbaltrainingen geven aan de kinderen op de basisscholen in Bereaville en Genadendal. Het veld is weliswaar bezaaid met paardenpoep (de paarden dienen hier als grasmaaier en voordat ik het veld op ga moet ik eerst de grasmaaiers van het veld jagen). Daarnaast zijn er ook genoeg kuilen waarin wel eens een enkelkje verzwikt kan raken en dan heb ik nog niet eens gezegd dat het veld zo schuin is dat

Zwaar overleg

een bal al een natuurlijke rolrichting heeft. Ach allemaal details en uitdagingen, maar het belangrijkste is dat de bal gewoon een bal is. De standaard die wij in Nederland kennen dat elk kind een bal heeft is hier

geen sprake van, maar er wordt in ieder geval niet gespeeld met een colablikje. Om ook dit project *sustainable* maken heb ik vrijwilligers opgeleid die het leuk vinden om voetbaltrainingen te geven aan de jeugd.

Dit ging 'baie' lekker en ik genoot ook echt van de uurtjes die ik met de jongens mocht doorbrengen op het veld.

De jongens willen graag leren en met het zonnetje op je gezicht en de bergen als achtergrond is er even niets mooiers te verzinnen dan sporten in Afrika! Ik kom zeker nog eens terug

Alles is zeer uitgebreid na te lezen op:

www.geertjewessels.waarbenjij.nu

Foto's: Geertje Wessels

Afscheidsworden

Correspondentie:

geertjewessels@hotmail.com

ADVERTENTIE

Hogeschool van Amsterdam

Laat je inspireren voor een leven lang leren!

Schrijf je nu in voor:

- Sportklimbegeleider Onderwijs Indoor Toprope
- Agressiemanagement in het onderwijs
- Eerste Hulp bij Sport Ongelukken

Expertisecentrum Sport & Gezondheid
Deskundigheid in beweging

www.hva.nl/esg

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zaalscheidingen
Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

Van spelend kind tot actieve volwassene

Actieve bewegingsvaardigheden, zoals hardlopen en springen, in de kindertijd zijn belangrijk voor sterke botten later. Maar hoe is het momenteel gesteld met het bewegingsgedrag van basisschool kinderen? Niet goed, volgens senior onderzoeker dr. ir. Ingrid Bakker van TNO. Kinderen spelen te weinig buiten. In het TNO-onderzoek 'Playground van de toekomst' is gekeken naar belevingsaspecten. Wat vinden meisjes leuk en wat vinden de jongens? Wat vinden autochtone respectievelijk allochtone kinderen leuk? Wat zijn succesfactoren voor een speelplek?

Het Mulierinstituut heeft in opdracht van Nicis onderzoek gedaan naar het sport- en beweeggedrag van kinderen. In dit onderzoek zijn sociale, culturele, economische en beleidsmatige factoren bekeken. De invloed van ouders is groot. Welke voorbeelden en stimulansen geven zij hun kinderen?

Op basis van beide onderzoeken komt Bakker tot vier aanbevelingen voor stimuleren van het bewegingsgedrag.

1. Houd bij het inrichten sport- en speelvoorzieningen in de openbare ruimte rekening met de wensen van kinderen
2. Zorg voor sociale veiligheid op de speelplek
3. Veilige fietsroutes van huis naar school zijn voordelig
4. Zorg ervoor dat een speelplek voor alle kinderen aantrekkelijk is. Het maken van een 'zonepark' is een goede manier om kinderen van verschillende leeftijden, jongens en meisjes, naast elkaar, samen en door elkaar heen te laten spelen.

Sportmassage nr.8 2008

Verschillen interpretatie beweegnorm kinderen leiden tot vertekening

Body@Work, een samenwerking tussen TNO en het EMGO, onderzocht of het uitmaakt hoe je de beweegnorm voor kinderen (60 minuten per dag) interpreteert. Er is namelijk nauwelijks consensus over de vraag: wanneer telt beweging mee voor de norm? Daarbij werd gevarieerd met de minimale intensiteit, aaneengesloten tijdsduur per keer (telt meer dan 1, 5 of 10 minuten beweging mee?), en of je elke dag aan de 60-minuten norm moest voldoen of gemiddeld over een week. Bijna 600 kinderen werden onderzocht met dagboekjes en

(deels) versnellingopnemers. Het bleek dat wanneer je al deze zaken varieert, het antwoord op de vraag "hoeveel kinderen voldeden aan de beweegnorm" uiteenloopt van geen enkele (0%) tot allen (100%)!!

Dit geeft aan dat bij onderzoek naar het percentage kinderen dat aan de beweegnorm voldoet, er eerst consensus zou moeten zijn over de interpretatie van de richtlijn, en dat studies onderling nauwelijks te vergelijken zijn.

Medicine and Science in Sports and Exercise 41(1) 2009-01-23

Art-Ice heeft unieke kunststof schaatsbaan in huis

Oud-ijshockeyer Sijtze de Haan heeft met zijn bedrijf Art-Ice een kunststof schaatsvloer ontwikkeld.

Momenteel wordt hiermee door Nederland getoerd om de jeugd te laten ervaren 'hoe leuk schaatsen is'.

Hoewel een kunststofbaan natuurlijk niet kan vervangen, is het wel een mooie aanvulling. De baan kan binnen en buiten geplaatst worden en kan kinderen veel fun leveren.

Meer info: www.art-ice.nl
FM Sport december 2008

Europese Commissie klaar om richtlijnen fysieke activiteit in te dienen

Tijdens twee internationale congressen in het najaar, ISCA en EUPEA, zijn naar aanleiding van het 'Witboek Sport' richtlijnen voor fysieke activiteit opgesteld. De EUPEA heeft zich nadrukkelijk gericht op de lichamelijke opvoeding en tien actiepunten geformuleerd.

De lichamelijke opvoeding is een integraal deel van de opvoeding, moet een persoonlijk en sociaal leerproces vormen voor alle kinderen, moet gegeven worden door gekwalificeerde leraren, moet unieke leerervaringen opleveren, promoot een actieve levensstijl, geeft in samenwerking met partners buiten de school kinderen ruime ervaringen, is ook belangrijk voor studenten in het hoger onderwijs, schenkt aandacht aan reflectie over wenselijke doelen, zorgt voor verspreiding van goede praktijken en mag ondersteuning van de overheid verwachten voor borging van het curriculum en samenwerking met sportinstanties buiten de school.

Tijdschrift voor Lichamelijke Opvoeding okt-dec nr. 2 2008

De beweegkuur 'staat als een huis'

De kans is groot dat de 'beweegkuur', een begeleidingsproject voor mensen met een hoog risico op diabetes en overgewicht, in 2011 in het basispakket komt van de ziektekostenverzekering. Dit preventieprogramma, tot op heden in pilots uitgevoerd, moet volgens VWS, CVZ en RIVM in heel Nederland mogelijk worden.

Meer info: zie www.beweegkuur.nl
Nieuwsberichten december 2008

Professionalisering leerkrachten én management

In het convenant Leerkracht van Nederland is professionalisering een belangrijk onderwerp. In aanvulling op de scholingsgelden bestaat er voor leraren sinds 2008 een beurs die aangevraagd kan worden bij de IB-groep. Leidinggevenden in het basisonderwijs kunnen de kosten voor registratie bij de Nederlandse Schoolleiders Academie (NSA) vergoed krijgen door de werkgever. Dat is geregeld in de CAO-PO. Een goedpresterende leerkracht heeft een positieve invloed op de leerprestaties van kinderen, zo meldde Professor David Hopkins uit Londen tijdens het onderwijscongres, 'elke school een TOPschool'. Het is nodig dat schoolleiders zorgen voor de juiste condities voor hun leraren. Grote aandacht, tijd en geld voor professionalisering van leraren en leidinggevenden is geboden.

Zie verder: www.avs.nl 'Elke school een TOPschool'. Kader Primair december 2008

Leerlingen met Autisme in beweging

Steunpuntfunctionaris Marry Ronde weet dat voor veel leerlingen met autisme de gymles geen onverdeeld genoegen is. Vaak zijn ze motorisch niet sterk en er is veel waar ze op moeten letten. In de grote gymzaal met herrie en veel kinderen, is voor hen meestal te weinig structuur. Vanuit het zmlk-onderwijs is een 'methodiek autigym' ontwikkeld. De 'autigym' legt juist nadruk op afgebakende opdrachten en bezig zijn met jezelf. De methode bevat twaalf bewegingsvormen, vooral op een individueel niveau en wordt ondersteund met beeldende leskaarten. In de methode wordt telkens antwoord gegeven op zes concrete vragen, zoals: wat moet ik doen en waar moet ik het doen? Het gaat om voorspelbare en veilige gym-

lessen. Meer info:

www.steunpuntautismenoordholland.nl
?t Web nr. 6 2008

Wat is er nieuw aan de CAO-VO 2008-2010?

Op het moment van schrijven van dit artikel wordt de laatste hand gelegd aan de CAO-VO 2008-2010 en zal spoedig als boekje in uw bezit komen. De KVLO is via de CMHF nadrukkelijk betrokken bij het tot stand komen van een nieuwe tekst. Wat is er nu allemaal veranderd en waar zult u in de komende tijd op moeten letten?

Door: Jilles Veenstra

Salaris

Als het goed is heeft u in de maand februari een herziene berekening van uw salaris ontvangen waarin met terugwerkende kracht tot 1 juli 2008 de salarisverhoging van 3% in is verrekend. Tevens hebt u in dezelfde maand, wanneer u deze gehele maand werkzaam was, een eenmalige uitkering van 12 maanden $\times 0,7\% = 8,4\%$ van uw salaris in februari ontvangen.

Dit laatste is een regeling die is getroffen omdat het erg lastig was met terugwerkende kracht de eindejaarsuitkering met 0,5% te verhogen.

Om het renteverlies en de kleine fiscale nadelen te compenseren is de eindejaarsuitkering eenmalig verhoogd.

Aan het eind van het jaar ontvangt u een eindejaarsuitkering die 1% hoger is dan in het afgelopen jaar, te weten 6,6% wanneer u geboren bent voor 1 januari 1950 en onder VPL-deal valt en voor alle andere werknemers 7,4%.

Wanneer u nog niet op het maximum van uw schaal stond op 1 januari (LB, LC en LD 18) profiteert u van de inkorting van de carrièrepatronen, met ingang van 1 januari is namelijk het carrièrepatroon ingekort naar 17 stappen. Doordat begin- en eindbedrag van de schaal hetzelfde zijn gebleven, zijn voor alle tussenliggende stappen de bedragen verhoogd in januari 2009. Staat u al op uw maximum of komt in u in augustus op uw maximum ontvangt u in augustus de extra bindingstoelage van €1000.

Werkdruk

Op basis van de nieuwe CAO zult u voor 15 maart bij uw werkgever moeten aangeven

voor welke lestaken dan wel niet-lestaken u de werkdruk van 24 klokuren (drie kwartier per week) op jaarbasis wilt inzetten. Ook kunt u er voor kiezen dit bedrag maandelijks uit te laten betalen (2 uur per maand volgens de bedragen in de CAO met de volgende tarieven: LB 25,00 euro, LC 29,00 euro, LD 33,00 euro). Het is een individueel recht, u bepaalt dus jaarlijks zelf waaraan u dit wilt besteden. Uiteraard kunt u in teamverband tot bepaalde keuzes komen maar daarbij geldt 'altijd in vrijwilligheid'.

De overige bepalingen omtrent het taakbeleid zijn onveranderd gebleven, dat betekent dus ook dat bij een wijziging van het systeem van taakbeleid en de goedkeuring van de PMR alsmede van 2/3^e van het betrokken personeel nodig is.

De startende leraar

De leraar die met ingang van 1 augustus 2009 voor het eerst in een reguliere baan (anders dan vervanging of LIO) in het VO gaat werken heeft in het eerste jaar het recht op een lestaak die 20% lager is dan op basis van het voor die school geldende taakbeleid als maximum geldt. Bij een maximum van 25 lessen wordt dit dus verlaagd naar 20 lessen per week.

Helaas geldt dit dus niet voor die werknemers die dit jaar voor het eerst in een reguliere baan zijn gestart, maar ja er moet nu eenmaal ergens een streep worden getrokken.

De BAPO-regeling

Met ingang van 1 augustus verdwijnt de mogelijkheid om de eerste drie jaren vanaf uw 52ste de BAPO voor een later moment te

sparen. Was u al aan het sparen betekent dit ook voor u dat met ingang van 1 augustus u niet meer kunt sparen maar slechts kunt kiezen uit wel of geen BAPO opnemen. Uiteraard blijft het reeds gespaarde saldo onaangetast, uw werkgever kan u vragen om aan te geven hoe u dit gespaarde budget wenst in te zetten.

Extra aandacht: jubileumgratificatie

Bij 25, 40 en 50(!) dienstjaren heeft u recht op een jubileumgratificatie van respectievelijk 50, 100 en 100% van een maandsalaris. Een mooi bedrag dat overigens niet ter discussie staat. Wel is de regeling vereenvoudigd en is voor nieuwe werknemers de diensttijd beperkt tot de diensttijd bij PO, VO, mbo (bve) en hbo. Voor het zittende personeel is er tot oktober 2009 nog de gelegenheid om eventuele aanspraken die u op basis van de oude regeling (terug te vinden in bijlage 3a en b) bij uw werkgever kenbaar te maken en zo zeker te stellen. Het gaat hierbij onder meer om de tijd die men in militaire dienst heeft doorgebracht.

Tenslotte

De indeling van de CAO is veranderd, er is een deel 1 en een deel 2 opgenomen. Van deel 1 mag niet worden afgeweken (noch positief, noch negatief), van deel 2 indien en voor zover de CAO-tafel daar ruimte voor biedt.

Voor het overzicht van scholingen en andere evenementen zie de kalender op de pagina van de webredacteur.

FOTO: HANS DIJKHOFF

Tijdens de studiedag VO in Den Haag

de verantwoordelijkheidsgebieden die bij kundig vakmanschap horen worden belicht.

Door Marc Rompa (Fontys), Bart Neutkens (Fontys), Berend Brouwer (SLO), en Alien Zonnenberg (KVLO).

Zie ook www.kvlostudiedagen.nl

STUDIEDAG BEWEGEN, SPORT EN MAATSCHAPPIJ HAVO/VWO (6)

KVLO en SLO organiseren op donderdag 23 april 2009 de jaarlijkse landelijke studiedag BSM. Deze wordt gehouden op het Erfgooierscollege in Huizen. Iedere deelnemer volgt twee workshops praktijk en twee workshops met toetsvoorbeelden.

Meer info: Eric Swinkels

(e.swinkels@slo) en Guus Klein

Lankhorst

(guus.kleinlankhorst@kvlo.nl)

Zie ook: Lichamelijke Opvoeding 2, 2009

en www.kvlostudiedagen.nl

BASKETBAL CLINIC

De KVLO, afdeling schoolsport, organiseert in samenwerking met de Nederlandse Basketbal Bond op 28 maart 2009 een clinic in het Topsportcentrum te Almere. Voorafgaand aan de clinic kunt u kennismaken met Peanut Basketball en ook de Rolstoel bekerfinale bezoeken.

Zie voor meer info Lichamelijke

Opvoeding 2, 2009 en ook www.schoolensport.nl

De puntenwaardering voor de KVLO-Registratie staat bij de studiedagen op deze scholingspagina's tussen haakjes vermeld.

STUDIEDAG VOORTGEZET ONDERWIJS (6)

Op 14 mei 2009 vindt de zesde landelijke KVLO/ALO-studiedag LO voor het voortgezet onderwijs plaats met als gastheer de Fontys Sporthogeschool Tilburg.

Thema: Verantwoord vakmanschap?

Wat verstaan we onder verantwoord vakmanschap? Waar ligt onze pedagogische opdracht en vooral: op grond waarvan maken we keuzes voor het bewegingsonderwijs? Met deze vragen willen we de nieuwe ontwikkelingen binnen bewegen en sport kritisch onder de loep nemen. Hoe ga je bijvoorbeeld om met je sportieve omgeving en welke doelen willen we bereiken met ons onderwijs?

Na een gemeenschappelijke opening, waarin we u prikkelen met uitdagende stellingen, bieden we u een breed en actueel aanbod

aan workshops, die een duidelijke link hebben met de titel. Daarbij wordt het vakmanschap, met de bijbehorende verantwoordelijkheidsgebieden binnen het bewegingsonderwijs, vanuit diverse hoeken belicht. Zowel de lesgeefpraktijk, met vakinhoudelijke thema's (convenant klimmen) en nieuwe didactiek, als o.a. de Arbo-problematiek en de veiligheid in de les bewegingsonderwijs met rechtspositionele onderwerpen als aansprakelijkheid.

Kortom: op deze studiedag ontvangt u een gevarieerd en actueel programma, waarin

Andere scholingen

- De Noorder praktijkdag (3): 4 april
- Den Haag golfclinic: 4 april
- Rijk van Nijmegen studiemiddag: 4 april
- Calo-conferentie een multifocale kijk op sport en bewegen (6): 8 april
- Twente Dagen (12): 16 en 17 april
- KVLO basiscursus EHBSO (12): datum nog niet bekend
- Den Haag cursus gvb en gevorderden april, mei en juni

Uitgebreide informatie over alle scholingen/evenementen?

Zie de kalender op www.kvlo.nl. Inschrijving of een verwijzing daarvoor via www.kvlostudiedagen.nl en ook via de kalender op www.kvlo.nl

ONGELUKKEN IN GYMLESSEN In diverse media is de afgelopen tijd melding gemaakt van het aantal blessures bij gymlessen die behandeld moesten worden op een Spoedeisende Eerste Hulp. De Stichting Consument en Veiligheid heeft nieuwe cijfers hierover openbaar gemaakt. Het blijkt dat het aantal ongelukken gestegen is: in de periode 2003-2007 zijn circa 14 duizend leerlingen op de SEH terecht gekomen tegenover 13.500 in de periode 2002-2006. De oorzaak van deze stijging is onduidelijk. Ook bij sportbeoefening neemt het aantal ongelukken toe. Onderzoek naar de oorzaken hiervan levert ook geen helderheid op.

Is de gymles onveilig? Ter vergelijking: op school vonden in de meetperiode 2002-2006 gemiddeld jaarlijks 26.500 ongevallen plaats, waarvan 5.700 op het schoolplein, 7.300 in het schoolgebouw en 13.500 tijdens bewegingsonderwijs. Als we kijken naar het aantal lessen bewegingsonderwijs per jaar dan betreft het in het PO 1 ongeval op 12.500 lessen. In de privésfeer lag het aantal ongevallen op 92.000 (5-18 jaar) en bij sportbeoefening na schooltijd op 73.000 (5-18 jaar). De risicofactor van bewegingsonderwijs is in vergelijking met andere situaties niet hoog. De ongevallen zijn bovendien minder ernstig dan andere ongevallen en de direct medische kosten zijn lager. Ongevallen gebeuren nu eenmaal en zijn niet te elimineren. Wel kan het aantal blessures teruggedrongen worden. Zie volgend item.

VEILIGHEIDSMANAGER VO De KVLO werkt als beroepsorganisatie samen met de Stichting Consument en Veiligheid aan het veiliger maken van gymlessen. Zo hebben de stafmedewerkers onderwijskundige en juridische zaken in 2007 met Consument en Veiligheid de brochure 'Veiliger bewegingsonderwijs op de basisschool' ontwikkeld en is in januari 2009 de module 'Veiliger bewegingsonderwijs met de VO Veiligheidsmanager' tot stand gekomen. Beide zijn gratis op alle scholen verspreid. Wij adviseren docenten LO deze te raadplegen en workshops hierover te volgen op onze studiedagen. Zie www.veiligheidsmanager.com

VOORLICHTING KVLO In verband met de voorlichting van de KVLO op de opleidingsinstituten is er met medewerking van velen een uitgebreide presentatie in woord en beeld ontwikkeld. Naast de missie en rol van de KVLO als vakbond en als beroepsvereniging wordt uitvoerig ingegaan op het werken als docent LO in en rond de school. Met korte filmpjes worden veel voorkomende beroepsituaties aanschouwelijk gemaakt en wordt ook duidelijk waarom het van belang is lid te zijn van de KVLO. De filmpjes zijn te ook zien op onze website.

KIJK EN BELEEF '50 JAAR STUDIO SPORT IN BEELD' De tentoonstelling '50 jaar Studio Sport in Beeld' biedt sportliefhebbers van alle leeftijden veel amusement. De tentoonstelling is van 13 februari tot en met 10 mei 2009 te bezoeken bij Beeld en Geluid in Hilversum. Het volledige programma is te vinden op www.beeldengeluid.nl/50jaarstudio-sport.

HOGЕ GEMIDDELDE LEEFTIJD DOCENTEN Het onderwijs is de meest vergrijsde bedrijfstak in Nederland. De gemiddelde leeftijd lag in 2007 op 43,4 jaar, waarvan meer dan de helft ouder dan 45 jaar. Voor de gehele beroepsbevolking lag die op 39,8 jaar. Bij de KVLO is dat beeld anders: meer

dan de helft van de leden is jonger dan 38. Door de oververtegenwoordiging van vooral oudere mannen zal het onderwijs de komende tijd nog verder feminiseren.

NKS BOYMANSPRIJZEN 2009 Promovendi en studenten die een dissertatie/publicatie of scriptie schrijven gericht op de maatschappelijke achtergronden van lichamelijke opvoeding, sport en recreatie kunnen tot 17 april hun publicatie inzenden en in aanmerking komen voor de NKS Boymansprijs 2009. In 2008 ging de studentenaanmoedigingsprijs van € 450 naar een vergelijkend onderzoek naar lichaamsbeleving onder Amsterdamse basisschoolleerlingen met verschillende sociaal economische achtergrond. Voor nadere informatie over de beoordelingscriteria zie www.nks.nl/boymansfonds

ONDERWIJSHUISVESTING De onderwijsinspectie heeft met verbazing geconstateerd dat VO-scholen zelf veel geld besteden aan hun gebouwen terwijl dat in feite de verantwoordelijkheid is van de gemeente. Slechts in een klein aantal gemeenten is dit terecht omdat de verantwoordelijkheid overgedragen is aan de scholen. Veel scholen blijken investeringsplannen te hebben waaruit blijkt dat ze zelf gaan meebetalen aan de kosten van nieuwbouw, uitbreiding of verbouwing. Interessant is erachter te komen of de reguliere bekostiging te laag is en scholen noodgedwongen mee gaan financieren. De KVLO is van mening dat dit in elk geval opgaat voor de bekostiging van de bouw en inrichting van gymzalen. Deze is te laag om aan de eigentijdse gebruikersnormen te voldoen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken gaat onderzoek doen naar de financiering van de huisvesting. Dat werd hoog tijd. Geld voor het primaire proces hoort niet te gaan naar secundaire randvoorwaarden.

LID OVERLEDEN Jan Duijff, erelid van de afdeling Haarlem is op 14 februari jl. op 92-jarige leeftijd overleden. Hij was lid vanaf 1936 en daarmee het lid met de meeste lidmaatschapsjaren (72) binnen

Haal 2.11 m lange ex-international "Ome Henk" Pieterse in huis en beleef de gaafste thema-clinics ooit, op muziek!

Ga voor meer informatie even naar zijn website www.henkpieterse.com.
Vrijwel geen aanpassingen in het lesrooster nodig!

SNOWBREAKS.NL
BY ROCKS & RIVERS

Wintersportkampen
Educatieve Winterkampen
Gletsjer-skikampen
Bergsportkampen

OUTDOOR > *Hartje Ardennen* < OVERNACHTEN

BRANDSPORT

Miesclamps 15 • 6980 LX ROCHE-EN-ARDENNE • T. 084/41 10 84
www.brandsport.be • info@brandsport.be

Professionele coaching- en analysesoftware en de bijbehorende hardware.

Video in de les, Video in mijn les?

Kost mij dat niet te veel tijd? Kunnen leerlingen zelfstandig met video werken? Hoe oud moet je zijn voor effectieve video feedback? Waarom zou ik dat in mijn lessen doen? Kan ik ook voorbeelden afspelen? Mijn school kan dat nooit betalen! Kan ik plaatjes en tekeningen over de video heen leggen? Hoef ik nooit meer een tape heen en weer te spoelen? Kan ik elk moment van de les achteraf vastleggen?

Kan ik gelijktijdig opnames maken en afspelen???

Dus ik kan met één leerling kijken terwijl de anderen door oefenen en opgenomen worden...en dát zie ik dan ook? Altijd? Dat geloof ik niet.

siliconCOACH timeWARP 2
Dat is misschien wel handig

Neem contact op.

Distributie Nederland, België en Duitsland: Visualcoach, Karolusgulden 20, 2353TA Leiderdorp
servicelijn: +316 41767989, info@visualcoach.nl, www.visualcoach.nl

WWW.VISUALCOACH.NL

Science, géén fiction

... een begrip in groepreizen voor wintersport, outdoor en zeilkampen.

Het deskundig samenstellen van goede en goedkope reizen voor schoolgroepen vormt een groot deel van ons werk. Onze reizen voldoen aan alle eisen. Meer dan twintig jaar ervaring en een gedegen bedrijfsinfrastructuur staan borg voor hoge kwaliteit. Onze wintersport-groepsreizen zijn een begrip geworden in de Nederlandse onderwijswereld.

Huski is dé onderwijs-specialist bij uitstek, met ondermeer in het outdoor-zomerprogramma een speciaal arrangement voor schoolgroepen: **Een supersurvival in de Ardennen heeft u (all in) voor ca. € 135,- p.p.**

Behalve in de Ardennen werken we met groepen door heel Nederland en in de Eifel, Vogezes, Cevennen, Alpen en Pyreneeën. We organiseren kampen en trekkings op gebied van zeilen, kajakken, bergsteigen, raften, sportklimmen en mountainbiken. Huski verzorgt het vervoer, verblijf, gidsen/instructeurs en de gehele logistiek.

Voor uw komende buitensportweek maken wij graag een offerte.